

รายงานการประชุมเชิงนโยบาย

การขับเคลื่อนเพื่อสนับสนุนทางเลือกของผู้หญิงที่ท้องไม่พร้อม ครั้งที่ 48

เรื่อง 'นโยบายและปฏิบัติการเรื่องบ้านพักสำหรับผู้หญิงที่ท้องไม่พร้อมในประเทศไทย'

จัดโดย เครือข่ายสนับสนุนทางเลือกของผู้หญิงที่ท้องไม่พร้อม

ร่วมกับ กรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

วันอังคารที่ 9 กรกฎาคม 2562 เวลา 09.00 –13.30น.ณ ห้องประชุมชั้น 2 อ.เฉลิมพระเกียรติ 7 รอบ พระชนมพรรษา สถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี ถ.ราชวิถี แขวงทุ่งพญาไท เขตราชเวที กรุงเทพฯ

กล่าวรายงานการทำงาน: เครือข่ายสนับสนุนทางเลือกของผู้หญิงที่ท้องไม่พร้อม

จิตติมา ภาณุเดชะ: ผู้ประสานงานนโยบาย คณะทำงานเครือข่ายฯ

เรียนท่านรองอธิบดีกรมกิจการเด็กและเยาวชน ท่านอนุกุล ปิดแก้ว
ท่านผู้อำนวยการกองคุ้มครองเด็กและเยาวชน ท่านผู้อำนวยการกลุ่มงาน
คุ้มครองและพิทักษ์สิทธิ และหัวหน้าบ้านพักเด็กและครอบครัวทุกท่าน
ผู้อำนวยการศูนย์ช่วยเหลือสังคม 1300 วันนี้ ถือว่าเป็นการมาแลกเปลี่ยน
เรียนรู้ระหว่างเครือข่ายในการทำงานบริการสังคมเรื่องบ้านพักระหว่าง
ภาครัฐกับภาคเอกชน

เครือข่ายสนับสนุนทางเลือกของผู้หญิงท้องไม่พร้อมเริ่มก่อตั้งขึ้นตั้งแต่ปี 2550 ถ้านับถึงปีนี้ก็เป็นปีที่
12 ปีพอดี ในช่วงเริ่มต้นมีองค์กรประมาณ 10 องค์กร หมายความว่า มีคนทำงานในองค์กรที่เกี่ยวข้องกับเรื่อง
สวัสดิการสังคมสำหรับผู้หญิงท้องไม่พร้อม รวมทั้งองค์กรที่ทำเรื่องยุติการตั้งครรภ์ได้มาพูดคุยปรึกษาหารือกัน
แล้วช่วยกันพัฒนาระบบการให้ความช่วยเหลือผู้หญิง ให้เกิดการส่งต่อแบบครบวงจร เพราะว่าปัญหาท้องไม่
พร้อมไม่สามารถทำงานโดยหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งได้

เราจัดให้มีเวทีพบปะกันอย่างสม่ำเสมอ เรามีองค์กรร่วมขับเคลื่อนเรื่องนี้อยู่ 80 องค์กร ในช่วงเวลาการทำงานระหว่าง 12 ปี ทำให้เครือข่ายฯ มีการจัดระบบการทำงานจนกระทั่งสรุปกันได้ว่า มีเนื้องานสำคัญใน 4 เรื่องหลักที่เครือข่ายฯ ให้ความสำคัญในการขับเคลื่อน เรื่องแรกคือการรณรงค์ให้เกิดการป้องกันปัญหา เรื่องที่สอง เรื่องที่สาม เรื่องที่สี่ การพัฒนาแนวทางการทำงานเพื่อเสริมพลังผู้หญิงที่ประสบปัญหา สามก็คือการพัฒนาระบบเครือข่ายในการช่วยเหลือส่งต่อในมิติต่าง ๆ ท้ายที่สุด คือการสร้างความเข้าใจให้กับสังคม

เครือข่ายฯ มีรูปแบบการทำงานทั้งหมด 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการส่งต่อเพื่อให้เกิดการยุติการตั้งครรภ์ที่ปลอดภัย มีเจ้าภาพหลักที่เข้มแข็งคือ กรมอนามัย กับ เครือข่ายแพทย์อาสาหรือเรียกง่าย ๆ กันว่า เครือข่าย RSA ด้านที่สองคือเรื่องการทำงานส่งเสริมการป้องกันและให้ความรู้ สามคือ เครือข่ายของระบบการส่งต่อเพื่อคุ้มครองดูแลผู้หญิงที่ท้องไม่พร้อมและท้องต่อ ซึ่งเป็นเนื้องานหลักในการหารือกันวันนี้ สุดท้ายคือการปรึกษาทางเลือกแบบเสริมพลัง ตอนนี้องค์การบริหารการสาธารณสุขรับผิดชอบดูแลงาน OSCC ของโรงพยาบาล ได้จัดหลักสูตรอบรมและพยายามทำให้เกิดการอบรมบุคลากรให้มีความครอบคลุมทั่วทุกโรงพยาบาล ในช่วง 2-3 ปี ถัดจากนี้ เครือข่ายสนับสนุนทางเลือกของผู้หญิงท้องไม่พร้อมได้รับการสนับสนุนจาก สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ หรือว่า สสส. ให้ดำเนินโครงการโครงการพัฒนาเครือข่ายบริการทางเลือกที่ปลอดภัยและเป็นมิตรสำหรับวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อม การดำเนินโครงการนี้เป็นความร่วมมืออย่างเข้มข้นระหว่าง 3 เครือข่ายเป็นหลัก ได้แก่ เครือข่ายสนับสนุนทางเลือกท้องไม่พร้อม แพทย์อาสาหรือ RSA และ กรมอนามัย เป้าหมายคือต้องการสร้างความเข้มแข็งของหน่วยงานที่ให้บริการสำหรับผู้หญิงที่เลือกตั้งครรภ์ต่อทั้งทางภาครัฐและเอกชน

การประชุมครั้งนี้จึงต้องการให้เป็นการประชุมปรึกษาหารือเชิงนโยบายที่จะยกระดับปฏิบัติการจากทางบ้านพักทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน ถือว่าเป็นเวทีแรก ๆ ที่ทำในระดับนโยบาย ทางกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์(พม.)และหัวหน้าบ้านพักเด็กและครอบครัวได้มีโอกาสมาแลกเปลี่ยนกันรวมทั้งนำบทเรียนต่าง ๆ ในการทำงานมาแลกเปลี่ยนว่าจะเป็นอย่างไ ฝั่งของบ้านพักเอกชน ทางบ้านพักถูกเงิน สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี และสหทัยมูลนิธิ มีการทำงานมาในระยะเวลา 20 ปี หรือ 30 ปี พบว่าเรื่องที่เป็นจุดสำคัญของการให้ความช่วยเหลือผู้หญิงที่ท้องไม่พร้อมและท้องต่อ คือการดูแลในบ้านพัก แทบจะเรียกว่า เป็นจุดเริ่มต้นของการหาทางออกของปัญหา

ในวันนี้รู้สึกเป็นเกียรติอย่างยิ่งที่ได้รับความร่วมมือในการเอื้อเพื่อสถานที่ การร่วมกันออกแบบงานประชุม ต้องบอกว่า มีการประชุมหารือร่วมกันล่วงหน้า เพื่อออกแบบเวทีการประชุมร่วมกัน ผลของการประชุมนี้จะนำไปสู่การยกระดับ ประสบการณ์แล้วขับเคลื่อนเชิงนโยบายต่อไป ขอขอบคุณค่ะ

รศ.ดร.กฤตยา อาชวนิจกุล: ผู้ประสานงานเครือข่ายฯ

ถือว่าเป็นครั้งแรกในประเทศไทยที่ได้จัดประชุมเชิงปฏิบัติการและขับเคลื่อนนโยบายเรื่องบ้านพักสำหรับผู้หญิงที่ท้องไม่พร้อม บ้านพักส่วนใหญ่ในประเทศไทยเน้นให้ที่พักกับผู้หญิงและเด็ก ในขณะที่บ้านพักของเอกชนจะมีลักษณะเป็นบ้านพักฉุกเฉินหรือเป็นบ้านพักเฉย ๆ งานของเครือข่ายฯ อยากจะทำให้เห็นชัดเจนว่า การทำงานบ้านพัก สำหรับกลุ่มวัยรุ่น ผู้หญิงที่ท้องไม่พร้อมมีความต้องการและมีความแตกต่าง โดยเฉพาะ

อย่างยิ่ง กลุ่มผู้หญิงที่ท้องไม่พร้อมแล้วจำเป็นหรือตกอยู่ในสถานการณ์ที่จำต้องท้องต่อ มีสถิติ พบว่า คนที่จำเป็นจะต้องท้องต่อ นั้น มีความต้องการยุติการตั้งครรภ์ แต่เนื่องจากว่าอายุครรภ์สูงแล้ว จึงไม่สามารถยุติการตั้งครรภ์ได้ พบว่า มากกว่า 90% ไม่ได้ฝากครรภ์ เรื่องนี้ดิฉันได้นำเรียนในที่ประชุมคณะกรรมการหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ(สปสช.) ในคณะกรรมการควบคุมคุณภาพและมาตรฐานบริการสาธารณสุขให้ท่านทราบแล้ว เนื่องจากว่า สปสช. กระทรวงสาธารณสุข มีนโยบายต้องการให้ผู้หญิงตั้งครรภ์ในประเทศไทยมากกว่า 60% ต้องฝากครรภ์ภายใน 12 สัปดาห์ แต่ยังไม่ถึงเป้าหมายคะ เมื่อมีคนท้องไม่พร้อมแล้วจำเป็นต้องท้องต่อ ยิ่งยากเข้าไปอีก เราจะทำอย่างไรทั้งกลไกด้านสุขภาพ กลไกด้านเครือข่าย และเครือข่ายทางสังคมเพื่อให้เกิดความช่วยเหลือเหลือผู้หญิงโดยเฉพาะในบ้านพัก

ดิฉันขอกราบเรียนเชิญ ท่านรองอธิบดีกรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ท่านอนุภูฏ ปัดแก้ว ให้เกียรติกับกล่าวปาฐกถาและเปิดการประชุม เรียนเชิญคะ

ปาฐกถาंनाเปิดประชุมเรื่อง

‘ข้อท้าทายต่อนโยบายเรื่องสวัสดิการบ้านพักสำหรับผู้หญิงท้องไม่พร้อม
ของกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์’

นายอนุภูฏ ปัดแก้ว รองอธิบดีกรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

กราบขอบคุณ รศ.ดร.กฤตยา อาชวนิจกุล ท่านผู้แทนพรรคการเมือง ท่านผู้เชี่ยวชาญ หัวหน้าหน่วยงาน เครือข่ายภาคเอกชน ผู้เข้าร่วมประชุมทุกท่าน การประชุมขนาดนี้ คิดว่ากำลังเหมาะสำหรับการคุยและแบ่งปันประเด็นร่วมกัน บ้านพักสำหรับผู้หญิงท้องไม่พร้อมในส่วนของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์นั้น focus ไปที่

บ้านพักเด็กและครอบครัว วันนี้มีหัวหน้าบ้านพักเด็กและครอบครัวมาร่วมงานด้วยมากทีเดียว

ก่อนอื่นต้องมาพูดถึงสถานการณ์ซึ่งอาจารย์นำเรียนที่ประชุมแล้วว่า สถานการณ์การเกิดต่ำตลอดเวลา เท่ากับว่า โลกจับจ้องมาที่เด็กและเยาวชน คนท้องทุกคนจะมีนโยบายรัฐบาลมาเชื่อมโยง เช่น โครงการเงินอุดหนุนเด็กแรกเกิดฯ พบว่า ประมาณ 20% ของแม่ที่เข้าร่วมโครงการเป็นวัยรุ่น ซึ่งสะท้อนความพร้อมเรื่องการเลี้ยงดู เรื่องทิศทางคุณภาพของคนในอนาคต ฉะนั้นทุกชีวิตที่เกิดในยุคนี้มีความหมายยิ่งกว่าในยุคที่ผ่านมา เพราะการเกิดมีจำนวนที่ลดลง

คิดว่าทุกท่านพอรู้จักบ้านพักเด็กและครอบครัวในภาครัฐ ซึ่งกระทรวง พม.มีครบทั้ง 77 จังหวัด บ้านพักฯ มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกันอยู่หลายฉบับ ทำงานกับกลุ่มผู้หญิงตั้งครรภ์ทั้งที่เป็นนักเรียน ทั้งที่ walk in เข้ามาและเครือข่ายส่งมา เช่น ตำรวจ โรงพยาบาล ดังนั้น ผู้หญิงตั้งครรภ์ไม่พร้อมสามารถจะเชื่อมกับการดูแลของบ้านพักฯ ในแทบทุกโอกาส การดูแลของบ้านพักฯ ในกลุ่มของผู้หญิงท้องไม่พร้อมนั้นไม่ได้มีเงื่อนไขพิเศษ แต่การทำงานมีตั้งแต่การเชื่อมงานว่าจะทำอย่างไรให้กระบวนการช่วยเหลือผู้หญิงตั้งครรภ์ในบ้านสามารถเชื่อมไปถึงการดูแลในมิติอื่น ๆ ด้วย เท่ากับว่า บทบาทของบ้านพักเด็กและครอบครัวหรือบุคลากร คือ บทบาทของผู้จัดการช่วยเหลือรายกรณี Case manager (CM) ที่จะเป็นองค์กรเชื่อมประสานเพื่อสนับสนุนให้ผู้หญิงท้องไม่พร้อมได้รับการช่วยเหลือที่สอดคล้อง บทบาทของบ้านพักเด็กและครอบครัวจึงมีกลไกทั้งภายในและภายนอกและมีความท้าทาย

กฎหมายที่พูดถึงเหล่านี้ไว้คือ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พุทธศักราช 2546 ที่กล่าวถึงการเป็นสถานแรกรับ ส่วนพระราชบัญญัติอื่น ๆ ที่กล่าวถึงไว้ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำทารุณกรรมในครอบครัว หรือแม้แต่พระราชบัญญัติป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นนั้น การทำงานของบ้านพักฯก็มีความท้าทาย นอกจากนี้ยังต้องทำงานในเชิงรุกในพื้นที่ คือ การขับเคลื่อนการพัฒนาสภาเด็กและเยาวชน มองว่าเป็นทั้งข้อท้าทายและโอกาสของการทำงานของบ้านพักฯเอง

บ้านพักฯ มีบุคลากรรวมกันทั่วทั้งประเทศอยู่ 1,200 คน แต่มีเพียง 9% คือจำนวน 109 คนเท่านั้นที่เป็นข้าราชการ คือหัวหน้าบ้านเป็นหลัก เราเริ่มเห็นข้อท้าทายในการทำงานของบุคลากรในบ้านพักฯและที่กล่าวถึงนี้เพื่อต้องการให้ภาคีเครือข่าย หรือ ส.ส. ได้ร่วมผลักดันให้บ้านพักฯได้มีโอกาสพัฒนาให้มากขึ้น

บ้านพักเด็กและครอบครัว แบ่งสัดส่วนในการดูแลเป็น หัวหน้าบ้าน นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา ซึ่งมีทั้งที่เป็นพนักงานข้าราชการทั้งอัตราจ้าง พนักงานข้าราชการที่เป็นปีต่อปี บุคลากรจะหลุดไปตามโอกาส เช่น ไปทำงานเอกชนบ้าง ได้ไปรับราชการ ถ้าต้องการให้มีการทำงานเชิงลึกและเตรียมน้อง ๆ เหล่านี้ไว้แต่เมื่อถึงเวลาที่เขาออกไป องค์ความรู้ transit knowledge จะไปกับเขาด้วย ยกเว้น จะมีการวางระบบไว้ดี อย่างไรก็ตาม การเตรียมระบบองค์กรสมัยใหม่ ก็มีข้อท้าทายแต่ก็ต้องเดินหน้าต่อไปให้ได้

ผมคิดว่าการจัดรูปแบบองค์กร บ้านพักก็มีเพื่อนร่วมงาน มีทีมอาจารย์ที่ได้ทำงานร่วมกันมายาวนาน และร่วมทั้งการทำงานภาคเอกชน ภาคีเครือข่ายที่มีประสิทธิภาพ องค์ความรู้ของบ้านพักเด็กและครอบครัว ส่วนหนึ่งก็เกิดจากการทำงานของภาคส่วนต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นภาคองค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) เรื่องการดูแล และช่วยเหลือผู้หญิงท้องไม่พร้อม ผมยืนยันได้เลยว่า ความสำเร็จในเชิงลึกลำดับแรก ๆ คือการทำงานของ NGOs เพราะมีความกล้าหาญชาญชัยในการแก้ปัญหาผู้หญิงที่ท้องไม่พร้อมในมิติกฎหมาย ซึ่งมีความระมัดระวังมากในยุคแรก ๆ ปัจจุบันมีทางออกที่ชัดเจนขึ้น มีท้องถื่น มีภาคีเครือข่าย กระทรวงทบวง กรมที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วม มิติการดำเนินคดี ถ้าไปเกี่ยวกับคดี ก็มีตำรวจที่ทำงานกับเราตลอดเวลา เรื่องการศึกษาในภาคกระทรวงศึกษาเรื่อง กศน. และเชื่อมประสานกับมิติสุขภาพ มิติด้านอาชีพ ในภาคกระทรวงแรงงาน หรือ NGOs หรือเรื่องครอบครัวทดแทน

ผมเห็นว่าท้องไม่พร้อมไม่ได้มองเฉพาะเรื่องทำแท้ง ไม่ได้มองเฉพาะเรื่องการใช้สิทธิและความต้องการของผู้หญิงตั้งครรภ์อย่างเดียว แต่ยังมองเรื่องการเสริมพลังที่จะให้ผู้หญิงตัดสินใจบนความพร้อมด้านความคิด เพราะฉะนั้นแล้ว ผมคิดว่าทางเลือกสำคัญของผู้หญิงท้องต่อจึงเป็นความท้าทายของบ้านพักเด็กและครอบครัว

ประเด็นท้าทายต่อไปคือ การทำให้บ้านพักเด็กและครอบครัวมีความหลากหลายมิติทั้งในเชิงป้องกัน ด้านการทำงานเชิงรุกกับพื้นที่ การทำงานกับผู้หญิงที่ท้องไม่พร้อมมีความละเอียดอ่อนอย่างยิ่งเพราะว่าเกี่ยวข้องกับสุขภาพทั้งมิติทางกาย จิตใจ และอารมณ์ ถ้าเข้าไปในบ้านพักฯ ท่านจะเจอเด็กชน ๆ อายุ 10 กว่า ขวบ เด็กเกเรชน ๆ ผู้หญิงเหงา ๆ อายุ 60 ปีก็อยู่ในนั้น เพราะเราเป็นบ้านพักสำหรับผู้หญิงและครอบครัว ท่านจะเจอเด็กแรกเกิดที่ถูกทิ้ง ถามว่า ผู้หญิงท้องไม่พร้อมจะอยู่ตรงไหนในบ้าน ยังมีเรื่องของความเป็นวิชาชีพของ “บ้านพักเด็กและครอบครัว” เป็นบ้านที่สามารถให้ทุกคนอยู่ร่วมกันได้ ความท้าทายจึงอยู่ที่นักวิชาชีพที่จะสามารถจัดรูปแบบองค์กร ให้คนสามารถกลับคือผู้ครอบครัวได้ใหม่ หมายความว่า นักวิชาชีพต้องทำงานร่วมกันอย่างชัดเจน บ้านพักเด็กและครอบครัวจึงต้องใช้การตัดสินใจแบบสหวิชาการ หรือทำงานร่วมกับสหวิชาชีพเป็นหลัก เป็นอีกความท้าทายที่สำคัญว่าการตัดสินใจของ CM อาจจะมีทัศนคติในการดูแลเด็กวัยรุ่น แต่จะไม่เข้าใจเรื่องคนที่ตั้งครรรภ์ หรือไม่เข้าใจในเรื่องการดูแลเด็กแรกเกิด บ้านพักเด็กและครอบครัวจะคุ้มครองเด็กที่ถูกทิ้งให้อยู่ในมือ ลักษณะนี้ถือว่ามีความเสี่ยง

อยากจะให้ภาคีเครือข่ายมองเห็นภาพจริงของบ้านพักเด็กและครอบครัว แล้วท่านจะมีแนวคิดอย่างไร จะเสริมทิศทางอะไรให้กับรัฐบาลและกลไกต่าง ๆ หรือสามารถจะทำให้บ้านพักเด็กและครอบครัวเป็นความหวังได้ เข้าใจว่าเวทีนี้จะช่วยได้ โดยเฉพาะฝ่ายการเมืองที่จะมองเห็นถึงการทำงานของบ้านพักเด็กและครอบครัวว่ายังมีความท้าทายเรื่องการพัฒนาการดูแล กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เพียงลำพังไม่เพียงพอกับการเสนอเชิงนโยบายแต่ต้องเป็นการร่วมกันของสังคมครับ

กลไกรัฐต้องมองเห็นร่วมกันว่า บ้านพักเด็กและครอบครัวที่มีอยู่ทั่วประเทศสามารถขับเคลื่อนภารกิจในลักษณะที่เป็นองค์กรพิทักษ์สิทธิตามวิกฤตต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะวิกฤติของผู้หญิงที่ตั้งครรภ์ที่ไม่พร้อมและจะต้องท้องต่อ กระบวนการสืบเนื่องในการดูแลนั้นมีความละเอียดอ่อน อย่างไรก็ตาม บ้านพักฯ ก็ไม่ได้ถึงกับขาดประสิทธิภาพ แต่ยังเป็นการทำงานที่มีความท้าทาย

บ้านพักเด็กและครอบครัว ยังเป็นหน่วยงานที่จำเป็นต้องได้รับการเติมเต็มจากกระบวนการ องค์ความรู้วิธีการทำงาน หรือมีมิติอื่น ๆ ที่จะทำให้อุปกรณ์ที่เข้ามาพักในบ้านพักฯ ทุกกลุ่มซึ่งมีความหลากหลายมาก จำเป็นต้องได้รับการดูแลที่สอดคล้องกับมาตรฐาน หมายความว่า บ้านพักเด็กและครอบครัวอาจจะต้องมีมาตรฐานการดูแลเด็กอ่อน มาตรฐานการดูแลคนตั้งท้อง มาตรฐานการดูแลคนที่มีภาวะสุขภาพจิต มาตรฐานการดูแลเด็กที่ซุกซนหรือเด็กที่มีปัญหาพฤติกรรม นั่นคือการเป็นนักวิชาการอาชีพ

ผมคิดว่า การเรียนรู้และการถ่ายทอดองค์ความรู้ระหว่างบุคลากรของบ้านพักกับภาคีเครือข่าย โดยเฉพาะเรื่องผู้หญิงท้องไม่พร้อมที่จะท้องต่อ น่าจะเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้ทีมบ้านพักเด็กและครอบครัวทั่วประเทศสามารถดูแลผู้หญิงที่จะต้องท้องต่อในบ้านพักได้

หัวใจที่จะเชื่อมต่อความท้าทายที่น่าเรียนตอนต้น คือเรื่องการส่งต่อ วันนี้เครือข่ายที่ทำงานกับผู้หญิงที่ท้องต่อมีอยู่มากมาย คนทำงานทราบดีว่าต้องไปในทิศทางไหน เครือข่ายจึงสำคัญต่อการที่ผู้หญิงที่ท้องต่อจะสามารถเชื่อมโยงให้เข้าถึงการทำงานของบ้านพักเด็กและครอบครัว เชื่อมต่อกันในมิติต่าง ๆ เช่น มิติอาชีพที่พัก หรือบางทีต้องยอมรับว่า จะต้องทำเป็นบ้านพัก(save house) ที่จะช่วยผู้หญิงตั้งท้องไม่พร้อม เรื่องการคุ้มครองทางกฎหมาย ความปลอดภัย บางทีผู้หญิงตั้งท้องไม่พร้อมไม่มีความปลอดภัยจากญาติ ไม่ปลอดภัยจากคู่รักเดิม เรื่องเหล่านี้ค่อนข้างละเอียดอ่อน บ้านพักเด็กและครอบครัวยังต้องการความร่วมมือ และความช่วยเหลือจากภาคีเครือข่ายเพื่อไปเติมเต็มการดูแลของผู้หญิงตั้งท้องไม่พร้อม

โอกาสนี้ ผมหวังอย่างยิ่งว่าบ้านพักเด็กและครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จะเป็นบ้านพักฯ ที่เป็นไปตามหลักการของประเทศไทยได้จริง เป็นบ้านพักฯ ที่พร้อมจะรองรับผู้หญิงที่ต้องท้องต่อครับ

รศ.ดร.กฤษฎา อาชวนิจกุล:ผู้ประสานงานเครือข่ายฯ

ดิฉันคิดว่าท่านรองอธิบดีให้ความสำคัญและเสนอข้อท้าทายได้น่าสนใจมาก ดิฉันเขียนบทความเรื่องความรุนแรงไว้เมื่อนานมาแล้ว ประมาณ 20 ปีแล้ว สิ่งที่เป็นข้อเรียกร้องของตอนนั้นคือ ขอให้มีย่านพักฯ ครอบคลุมจังหวัด ซึ่งข้อเรียกร้องนี้ ณ ปัจจุบันได้บรรลุวัตถุประสงค์ แต่พบว่า มีบ้านพักฯ หลายแห่งยังเป็นบ้านพักฯ ว่าง ไม่มีคนเข้าพัก มีบ้านพักฯ หลายแห่งคนแน่นมาก

สิ่งที่ท่านรองอธิบดีชี้ให้เห็นคือ การเป็นนักวิชาชีพ ที่ต้องมีองค์ความรู้ การดูแลต้องสอดคล้องกับมาตรฐาน ไม่ว่าจะคนที่เข้าพักจะเป็นเด็กอ่อน คนท้อง คนมีสภาวะทางจิต ผู้สูงอายุจะต้องปลอดภัย บ้านพักฯ ต้องพิทักษ์สิทธิของผู้เข้าพัก ต้องมีมิติด้านอาชีพ เป็นเรื่องที่ต้องทำงานต่อเนื่องเพื่อให้บ้านพักฯ เข้มแข็งอยู่แล้วได้ทำงานต่อ บ้านพักฯซึ่งยังต้องได้รับการพัฒนาอย่างไรให้เข้มแข็งมากขึ้น ขอเปิดเวทีเพื่อรับฟังความเห็นและคำถาม

บุญล้อม กานต์ศักดิ์สรณัญ สหทัยมูลนิธิ

เดิมทีเจตนาของบ้านพักฯ เปิดไว้รองรับ พรบ.คุ้มครองเด็ก แต่พอมันทำงานไปก็มียุทธศาสตร์ต่าง ๆ เข้ามามากมาย แต่มองว่าเจตนาเดิมของบ้านพักฯยังคงอยู่ เรื่องการจัดบริการสำหรับคนท้องเป็นเรื่องข้อท้าทายอย่างยิ่ง เพราะว่าดูแลผู้หญิงที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อมเป็นมิติการดูแลสุขภาพอีกแบบหนึ่ง เป็นงานยากของบ้านพักฯเพราะต้องดูแลตั้งแต่เรื่องตั้งครรภ์

สุขภาพจิต และเรื่องอื่น ๆ ที่จะทำให้การตั้งครรภ์เป็นการตั้งครรภ์ที่มีคุณภาพ

ศิลดา รังสิกรรพุม มูลนิธิเด็กอ่อนในสลัม

มูลนิธิเด็กอ่อนในสลัมทำงานกับผู้หญิงที่พร้อมและไม่พร้อมด้วย คิดว่าเป็นโอกาสที่ดีที่ได้รับฟังข้อท้าทายต่าง ๆ ในการทำงานบ้านพักเด็กและครอบครัว มองว่าบริบทสังคมมีความซับซ้อนมากขึ้น อยากให้กำลังใจกับทางบ้านพักฯว่าได้ทำงานที่มีคุณค่า การทำงานกับคนที่ด้อยโอกาสในมีบริบทที่เปลี่ยนแปลง เช่น กลุ่มท้องวัยรุ่นเพิ่มมากขึ้น จะช่วยกันอย่างไร ที่จะมาเติมเต็มกัน ไม่ว่าจะเรื่องการดูแลเด็ก หรือผู้สูงอายุ ต่างมีความเฉพาะ คิดว่า

บุคลากรในบ้านพักฯ ต้องมีเรื่องการดูแลจิตใจของทีมด้วย ต้องเพิ่มพลังแห่งความรัก เพิ่มคุณค่า และต้องเพิ่มทักษะบางอย่างเข้าไป โดยอาจจะเริ่มตั้งแต่จังหวัดที่พร้อม

อนุกุล ปัดแก้ว รองอธิบดีกรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

เห็นด้วยว่า ณ วันนี้บริบทเปลี่ยนแปลง ถ้าบ้านพักฯ ทำแต่เฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่งนั้นไม่พอ ฉะนั้นความท้าทายจึงยังอยู่ที่ว่า เวทีนี้จะเสนออย่างไร เรื่องการเตรียมบุคลากรเพื่อรองรับการทำงานแต่ละมิติที่เกี่ยวข้อง

ถือเป็นความท้าทายของนักวิชาชีพซึ่งยังคงต้องเดินหน้าที่จะดูแลคนทุกกลุ่ม เราจะทำให้เกิดพรมแดนของการดูแลผู้หญิงตั้งท้องไม่พร้อมที่ชัดเจนอย่างไร อีกประเด็นที่สำคัญเรื่องการเติมพลังทางด้านจิตใจให้แก่บุคลากรบ้านพักฯ ที่ท่านกล่าวถึง ผมคิดว่าการทำงานเรื่องท้องไม่พร้อมจำเป็นจะต้องไม่มองแต่เฉพาะในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่เป็นสิทธิ แต่สิ่งที่ทำนั้นเกิดการความรู้สึกว่ามีคุณค่า จะทำให้เราได้เห็นความหมายแท้จริงในการช่วยเหลือผู้อื่นด้วยการเคารพศักดิ์ศรีการเป็นมนุษย์ ถือเป็นความท้าทาย

เสนาเรื่อง

“ปฏิบัติการของงานบ้านพักและข้อท้าทายต่อนโยบายเรื่องสวัสดิการสำหรับผู้หญิงท้องไม่พร้อม”

รศ.ดร.กฤตยา อาชวนิจกุล: ผู้ประสานงานเครือข่ายสนับสนุนทางเลือกของผู้หญิงที่ท้องไม่พร้อม ผู้ดำเนินรายการ

การเสนาเรื่องปฏิบัติการของงานบ้านพักและข้อท้าทายต่อนโยบายเรื่องสวัสดิการสำหรับผู้หญิงที่ท้องไม่พร้อมนี้ ก่อนการประชุมวันนี้ คณะทำงานฯ ได้การจัดประชุมร่วมในส่วนขององค์กรพัฒนาเอกชนที่เป็นบ้านพักและการจัดบริการช่วยเหลือผู้หญิงท้องไม่พร้อมก่อนแล้ว 1 ครั้ง การประชุมดังกล่าวทำให้ได้สรุปเป็นข้อเสนอแนะในการจัดบริการบ้านพักของรัฐสำหรับผู้หญิงท้องไม่พร้อม ตั้งแต่ได้เริ่มทำโครงการทางเลือกฯ คณะทำงานได้จัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายจากการประชุมแล้วจำนวน 3 ฉบับ และเผยแพร่ใน website choiceofcolum.org งานเครือข่ายฯ 2 ปีนี้จะนำไปสู่การพัฒนาแนวทางระบบการส่งต่อและช่วยเหลือคุ้มครองของผู้หญิงที่ตั้งท้องไม่พร้อมและตั้งท้องต่อ “การทำท้องต่อนั้นจะท้องต่ออย่างมีคุณภาพได้อย่างไร”

ขณะนี้ประชากรในประเทศไทยอัตราการเกิดลดน้อยลง 1.5 คือ อัตราการเกิดต่ำกว่าระดับทดแทน สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล ได้ทำ protection population คือ การฉายภาพประชากรในอนาคต พบว่า ประชากรในประเทศไทยจนถึงปี 2583 จะไม่เพิ่มขึ้นและค่อย ๆ น้อยลง เพราะฉะนั้น การเกิดทุกครั้งเป็นการเกิดที่มีความหมายมากสำหรับประเทศไทย กระทรวงสาธารณสุข มีนโยบายที่เรียกกันว่า การ

เกิดเพื่อชาติ การท่องเที่ยวจึงมีความหมายสำหรับสังคมไทย มีการประชาสัมพันธ์ให้ผู้หญิงท่องเที่ยวไปฝากครรภ์ให้ครบอย่างต่ำ 5 ครั้ง ต้องได้อัลตราซาวด์ ultrasound อย่างต่ำ 1 ครั้งในช่วงประมาณ 18 สัปดาห์

ประสบการณ์จากการทำงาน เมื่อมีการท่องเที่ยวไม่พร้อมคนจะรู้สึกไม่สบายใจต่อทางเลือกและความต้องการยุติการตั้งครรภ์ แต่พอต้องท่องเที่ยวก็ไม่มีอะไรช่วยเหลือ ยังขาดระบบคุ้มครองสิทธิทั้งตัวผู้หญิงที่ท่องเที่ยวและผู้ซึ่งกำลังจะเกิดขึ้นเป็นทารกให้เกิดอย่างมีคุณภาพ ถ้าตัดสินใจหรือจำเป็นต้องท่องเที่ยว องค์กรเอกชนหลายองค์กรที่ทำงานด้านนี้ เช่น สมาคมส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิตที่ทำงานกับเด็กผู้หญิงที่กระทำความผิดกลุ่มที่อยู่ในบ้านเมตตากรรณาฯ ซึ่งจำนวนหนึ่งตั้งท้อง เครือข่ายฯ พยายามจะประสานต่อภาพให้เห็นว่า คนที่ท่องเที่ยวอยู่ใน setting ต่าง ๆ ไม่ว่าจะในโรงเรียน ในชุมชน ในเรือนจำ ศาลอาญา ศาลอาญาเยาวชนและครอบครัว รวมทั้งแรงงานต่างชาติด้วยทำอย่างไรให้ผู้หญิงที่ท่องเที่ยวมีการฝากครรภ์ ให้เขาสามารถดูแลตัวเองและดูแลทารกในครรภ์ให้เติบโตและคลอดอย่างปลอดภัย

ระบบสวัสดิการบ้านพักฯ และบริการอื่น ๆ ของพม.สำหรับผู้หญิงท่องเที่ยวไม่พร้อม

นันทา ไวกกุล หน.กลุ่มงานคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิ กองคุ้มครองเด็กและเยาวชน กรมกิจการเด็กและเยาวชน

กราบเรียนท่านรองอธิบดี ท่าน ผอ.กองคุ้มครอง และหัวหน้าบ้านพักฯ เครือข่ายฯ วันนี้ดิฉันจะเสนอเรื่องการให้บริการและสวัสดิการสังคมสำหรับหญิงตั้งครรภ์ไม่พร้อม เรื่องการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับแม่วัยรุ่น บริการของ พม. และงานที่บ้านพักเด็กและครอบครัวที่ทำกับชุมชน

การจัดสวัสดิการสังคมสำหรับแม่วัยรุ่นและครอบครัวในชุมชน ทำอยู่ใน 76 จังหวัด จะนำเสนอเฉพาะใน 8 พื้นที่ เรื่องกระบวนการในการดำเนินงาน ผลการดำเนินงานและรูปแบบการดำเนินงาน

การจัดสวัสดิการสังคมสำหรับแม่วัยรุ่นในบ้านพักเด็กและครอบครัว

บ้านพักเด็กและครอบครัว จัดตั้งขึ้นตั้งแต่ปี 2538 สมัยก่อนนั้น ท้องไม่พร้อม เรียกว่า การดูแลผู้ที่ตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ หญิงตั้งครรภ์นอกสมรส ดูแลตั้งแต่แม่วัยรุ่น บ้านพักเด็กและครอบครัวดูแลผู้ที่ประสบปัญหาทางสังคมจนถึงผู้ที่บรรลุนิติภาวะแล้วที่ คนที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อมนั้นไม่พร้อมด้วยสภาวะร่างกาย ความเป็นวัยรุ่น และสภาวะทางสังคม เมื่อเขาเดินเข้ามาขอรับบริการจากบ้านพักฯ หรือมีการส่งต่อเข้ามา บ้านพักเด็กและครอบครัวให้บริการเรื่องการสังคมสงเคราะห์ การประเมินทางด้านกาย จิต สังคม สอบข้อเท็จจริง และดูแลปัญหาและความช่วยเหลือตามแผนพัฒนาบุคคลในแต่ละคน บางคนที่มีปัญหาเชิงลึกก็จะมีทีมสหวิชาชีพในการให้การดูแล

บ้านพักเด็กและครอบครัว ตั้งแต่ปี 2538 ถึง 2545 มีอยู่ 9 บ้าน บ้านแรกเป็นบ้านพักเด็กและครอบครัวกรุงเทพมหานคร ชลบุรี เชียงใหม่ ภูเก็ต นครสวรรค์ อุตรดิตถ์ และปราจีนบุรีต่อมาได้มีการเปลี่ยนจากปราจีนบุรีมาเป็นจังหวัดอุบลราชธานี เนื่องจากการทำงานมีกลุ่มเป้าหมายน้อยมาก ทางภาคใต้มีจังหวัดภูเก็ต นราธิวาส และจังหวัดสงขลาเป็นจังหวัดสุดท้ายในช่วงนั้น

การบริการสังคมสำหรับแม่ที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อม

บ้านพักฯ ให้การดูแลจนกว่าจะประสานการดูแลให้กับครอบครัว ชุมชนได้ ประสงค์แรกของการบริการคือ ประสงค์ให้แม่วัยรุ่นกลับคืนสู่ครอบครัวได้ วิธีการทำงานงาน อันดับแรกคือการประเมินผลการดูแลคนที่ไม่สามารถกลับสู่ครอบครัวได้จะให้เขาอยู่จนคลอดแล้ว 3 เดือน เพื่อให้มีโอกาสเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ การทำงานในช่วงนั้นผู้ประสบปัญหาทางสังคมที่มากที่สุดคือแม่ที่ท้องไม่พร้อม ปัญหาอื่น ๆ คือ เด็กถูกละเมิด (abuse) เด็กเร่ร่อน จะส่งต่อสถานสงเคราะห์ ส่วนแม่ท้องไม่พร้อมจะให้อยู่ในระยะยาวได้

การสร้างสัมพันธภาพระหว่างการดูแลเด็กของแม่วัยรุ่นที่ให้นมลูก บ้านพักฯ เก็บข้อมูลแม่วัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ที่เข้ามาพบว่า แม่ 100 คนจะทิ้งลูกแค่ 2 คน เนื่องจากเป็นแม่มีอาชีพและลูกมีเชื้อและไม่สามารถเลี้ยงได้ แม่ที่ท้องไม่พร้อมเลี้ยงดูจะมีการฝากเลี้ยง การฝึกอาชีพ จัดหางานและฝากลูกกระหว่างไปทำงานและมารับลูกกลับ พบว่า น้อยรายมากที่จะทิ้งลูก ตอนนั้นเป็นนโยบายของกรมประชาสงเคราะห์เรื่องป้องกันการทอดทิ้งเด็ก

บ้านพักเด็กและครอบครัวถูกตั้งขึ้นครบ 77 จังหวัดในปี 2552 มีกลุ่มเป้าหมายเพิ่มมากขึ้นแต่ก็ยังให้การดูแลแม่วัยรุ่น ตามพระราชบัญญัติป้องกันและแก้ไขเรื่องการตั้งครรภ์วัยรุ่น พ.ศ.2559 ให้การดูแลวัยรุ่นอายุต่ำกว่า 20 ปีลงมาสามารถมารับบริการบ้านพักได้ ส่วนการให้บริการจากพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 จะมีบริการให้ไว้ภายใน 3 เดือน แต่ถ้ายังไม่สามารถแก้ไขปัญหาก็จะมีการขออนุมัติเพิ่มเติมจนกว่าผู้ประสบปัญหาช่วยเหลือตัวเองได้

ปี 2561 มีวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อมเดินเข้ามาหรือถูกส่งต่อเข้ามาบ้านพักเด็กและครอบครัวใน 77 จังหวัดมี 277 คน แต่ยังไม่มีการรายงานข้อมูลในรายละเอียดว่า มีการทิ้งเด็กหรือไม่ ซึ่งข้อมูลมีอยู่ที่บ้านพักทุกแห่งสามารถเก็บและรายงานได้

ปี 2562 วัยรุ่นหญิงที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อมเข้ามารับบริการที่บ้านพักเด็กและครอบครัวจำนวน 206 คน กระบวนการของบ้านพักฯ ยังเน้นเรื่องสังคมสงเคราะห์เป็นหลัก เน้นการดูแลให้ครอบครัวด้าน เพื่อให้แม่วัยรุ่นสามารถกลับคืนสู่ครอบครัว สามารถเลี้ยงดูเด็กได้ เด็กมีพัฒนาการสมวัย มีการติดตามประเมินผลเป็นระยะ หลังจากออกจากบ้านพักฯ กรณีที่แม่และครอบครัวไม่สามารถเลี้ยงดูเด็กได้จะถูกส่งเข้าสถานสงเคราะห์ สถานสงเคราะห์จะบริการจัดหาครอบครัวทดแทนให้

บริการต่าง ๆ ของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์(พม.)

บริการตาม พรบ.ป้องกันและแก้ไขปัญหาคารตั้งครรภ์วัยรุ่น หน่วยงานหลักที่ให้บริการคือ กรมกิจการเด็กและเยาวชน (ดย.) และกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว(สค.) และหน่วยงานที่มีการบูรณาการดำเนินงานตามบริบทแม่วัยรุ่น มีทั้ง กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ (พส.) และอื่น ๆ เข้ามาร่วมด้วย

บริการของกรมกิจการเด็กและเยาวชนกับแม่วัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อมและแม่ตั้งครรภ์ไม่พร้อม

การทำงานร่วมกันระหว่างบ้านพักเด็กและครอบครัว สภาเด็กและเยาวชน ศูนย์ชุมชนคุ้มครองเด็ก สภาเด็กและเยาวชนเคลื่อนงานเพื่อป้องกันปัญหา บ้านพักเด็กฯเป็นผู้บูรณาการดำเนินงานร่วมกับสภาเด็กและเยาวชน มีเครือข่ายเด็กและเยาวชนทั่วประเทศเพื่อสื่อสาร อบรมและบอกบริการ สวัสดิการอื่น ๆ ที่มีอยู่ เพื่อให้เด็กที่ประสบปัญหาสามารถเข้าถึงช่องทางความช่วยเหลือและการจัดสวัสดิการของเรา

บ้านพักฯ มีศูนย์รักษารักเด็ก เป็นบริการสวัสดิการสังคมสำหรับแม่วัยรุ่น เน้นบริการสังคมสงเคราะห์ เครื่องมือที่มีคือ เงินสงเคราะห์ เงินครอบครัวอุปถัมภ์ เงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด และสถานรองรับมี 30 แห่ง และบริการครอบครัวทดแทน เป็นเครื่องมือการดำเนินงานที่บ้านพักเด็กฯสามารถเชื่อมประสานเพื่อเอาบริการต่าง ๆ มาให้แม่วัยรุ่นเพื่อที่จะดำรงชีวิตได้ในสังคมได้อย่างปกติสุข

กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว

มีศูนย์พัฒนาอาชีพสตรีและครอบครัว เป็นการฝึกอาชีพ แม่วัยรุ่นแม่ที่ท้องไม่พร้อมเป็นส่วนหนึ่งในการมาฝึกอาชีพ มีการบูรณาการกับทางบ้านพักฯ ส่วนการป้องกันและแก้ไขปัญหาก็มีศูนย์พัฒนาครอบครัวที่ดำเนินงานตามแผนเฝ้าระวังและแก้ไขปัญหในระดับตำบล

การจัดสวัสดิการสังคม สำหรับแม่วัยรุ่น และการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในบ้านพักเด็กและครอบครัว

เราดำเนินการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับแม่วัยรุ่นในครอบครัว ชุมชนโดยได้รับงบประมาณจากกรมกิจการเด็กและเยาวชนให้ดำเนินงานใน 76 จังหวัด เว้นกรุงเทพมหานครซึ่งมีดำเนินการเป็นคณะกรรมการพิเศษโดยกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีการดำเนินงานที่รอบด้านในการดูแล เป็นหน่วยงานที่สามารถมาดูงานเชิงระบบได้ด้วย

ขั้นตอนการดำเนิน เริ่มจากการหาแม่วัยรุ่น ขั้นตอนการรับสมัครแม่วัยรุ่น บ้านพักฯ จัดประชุมชี้แจงให้ความรู้กับแม่วัยรุ่นที่ลงทะเบียนรับเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดในพื้นที่อย่างน้อย 3 ตำบลจังหวัดละ 30 คน โดยทำงานร่วมกับทางศูนย์ชุมชนคุ้มครองเด็ก แม่วัยรุ่นที่ร่วมโครงการจะบันทึกข้อมูลแม่วัยรุ่นเป็นแผนพัฒนารายบุคคลเพื่อวางแผนการให้ความช่วยเหลือ โดยใช้ฐานครอบครัว ชุมชนในการให้ความช่วยเหลือ

งบประมาณสนับสนุนจะเป็นไปในการให้ความรู้กับแม่วัยรุ่น งบประมาณดำเนินงานรายกลุ่ม เป็นการอบรมให้ความรู้ในเรื่องการเลี้ยงดูเด็ก เรื่องทักษะอาชีพ ส่วนกระบวนการทางสังคมสงเคราะห์ที่ดูแลเฉพาะรายจะเป็นของทางบ้านพักฯ ที่จะดำเนินการ เราดำเนินงานบูรณาการการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับแม่วัยรุ่น

ใน 5 กระทรวงหลักระดับพื้นที่ เพื่อให้แม่วัยรุ่นเข้าถึงสวัสดิการใน 4 มิติ เรื่องสุขภาพกายและสุขภาพจิต เรื่องสังคม เรื่องเศรษฐกิจ เรื่องการศึกษา

ข้อมูลแม่วัยรุ่นจากพื้นที่ต้นแบบ ใน 8 จังหวัด

แม่วัยรุ่นที่เข้าร่วมโครงการ 34 ตำบลของ 28 อำเภอ พบว่า แม่ที่เข้าร่วมโครงการ จำนวน 233 คน ส่วนมากอยู่ในช่วงอายุ 15- 19 ปี หรือ 70% รองลงมา คือ อายุตั้งแต่ 20 ปี ขึ้นไป จำนวน 67 คน หรือ 29% ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายที่มีอายุเกินกว่าที่ พรบ.การป้องกันและแก้ไขการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นกำหนด แม่วัยรุ่นที่เข้าร่วมโครงการอายุน้อยที่สุด ช่วงอายุ 10-14 ปีจำนวน 2 คน แม่วัยรุ่นที่เข้าร่วมโครงการเป็นแม่วัยรุ่นที่มีคู่ 73% รองลงมาเป็นแม่วัยรุ่นที่เป็นแม่เลี้ยงเดี่ยว เป็นแม่วัยรุ่นที่ไม่มีคู่แต่อยู่กับครอบครัว หรือมีญาติที่ช่วยเหลือดูแลบุตร ให้ ส่วนมากได้รับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ผลการดำเนินงานจัดสวัสดิการสำหรับแม่วัยรุ่นใน 4 มิติ

แม่วัยรุ่นได้รับการจัดสวัสดิการสังคม พบว่า แม่วัยรุ่นมีสุขภาพจิตดีขึ้นและสามารถจัดการเด็กได้ ครอบครัวชุมชนให้การยอมรับ 397 คน คือรวมคนในครอบครัวที่เข้ามา เด็กได้รับการดูแลมีพัฒนาการสมวัย **มิติทางด้านสังคม** แม่วัยรุ่นใช้ชีวิตอย่างมั่นใจ มีการปฏิสัมพันธ์กับคนในครอบครัวและชุมชนได้ **มิติด้านเศรษฐกิจ**มีการสร้างเสริมทักษะอาชีพ มี 74 คนได้เสริมทักษะอาชีพจากโครงการและงบประมาณโครงการที่ลงไปต่อยอดอาชีพจนยืนด้วยขาตนเองได้ มีแม่วัยรุ่นได้รับการ**ศึกษาต่อ**เพิ่มขึ้นใน กศน. 174 คน แต่พอเข้ามาในโครงการมีการศึกษาเพิ่มขึ้น 17 คน เป็นผลการดำเนินงานจากบ้านพักฯแต่ส่วนอื่น ๆ น้องจะไปเริ่มการศึกษาต่อ ที่ กศน. ซึ่งขึ้นกับบริบทแม่วัยรุ่นที่จะดูแลและเรียนไปด้วยกัน

ขั้นตอนการดำเนินงาน เน้นการใช้ฐานครอบครัวชุมชนให้มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือ แก้ไขปัญหา โดยใช้กลไกศูนย์ชุมชนคุ้มครองเด็ก และครอบครัวแม่วัยรุ่นมาเสริมให้การดูแล บ้านพักฯเชื่อมเอาสวัสดิการที่มีใน พม.และด้านสาธารณสุข เรื่องการให้การดูแลเรื่องสุขภาพ แรงงานเป็นเรื่องอาชีพและการมีงานทำ ทางมหาดไทยเป็นเรื่องศูนย์ชุมชนคุ้มครองเด็กและกลไกในการดูแลของ อบต. เรื่องการศึกษาได้รับความร่วมมือจาก กศน.เป็นการดำเนินงานที่ชัดเจน การดำเนินงานสามารถดูแลบุตรและครอบครัวอบอุ่นทำให้เด็กได้มีพัฒนาการสมวัย เข้าถึงสวัสดิการอื่น ๆ ได้ ซึ่งอยากให้บ้านพักเด็กฯ ยกตัวอย่างการทำงานต่อไป ขอขอบคุณค่ะ

รศ.ดร.กฤตยา อาชวนิจกุล :

การนำเสนอของคุณนั่นท้านั้น เป็นผลจากการทำงานใน 8 จังหวัดที่เป็นพื้นที่นำร่อง ไม่ใช่ตัวเลขทั่วประเทศ รายละเอียดหรือตัวอย่างต่าง ๆ ในช่วงที่เปิดอภิปรายอาจจะได้ขยายความได้

โปรแกรมการดูแลและจัดสวัสดิการสำหรับผู้หญิงที่ท้องไม่พร้อมในบ้านพักฉุกเฉิน

ณัฐยา ทองศรีเกตุ ผู้อำนวยการฝ่ายสังคมสงเคราะห์ สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี

โปรแกรมการดูแลและจัดสวัสดิการสำหรับผู้หญิงที่ท้องไม่พร้อมในบ้านพักฉุกเฉินนั้นทำมา 10 กว่าปีแล้ว สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี หรือว่าบ้านพักฉุกเฉินเป็นองค์กรภาคเอกชนที่ดูแลผู้หญิงและเด็กที่ประสบปัญหาความรุนแรงทุกรูปแบบ ไม่เฉพาะท้องไม่พร้อม แต่วันนี้จะขอคุยเฉพาะเรื่องท้องไม่พร้อม

- **การช่วยเหลือเรื่องที่พักและปัจจัย 4** ผู้ประสบปัญหาหลายคนเข้ามามีแค่ผ้าชุดเดียว บัตรประชาชน 1 ใบ case เข้ามาพักพร้อมความเครียด สิ่งที่ต้องทำคือทดสอบความเครียด ช่วงระยะเริ่มต้นจำเป็นมากเกือบ 100% ที่เข้ามาในเรื่องท้องไม่พร้อมไม่ว่าจะเป็นวัยรุ่น วัยผู้ใหญ่ อายุเท่าไรก็ตาม บางคนมีอายุครรภ์ 8 เดือนหรือ 9 เดือน ไม่เคยฝากครรภ์เลย บางคนมาถึงเพียง 3 วันก็ต้องส่งคลอดก็มี
- **การเช็คสิทธิในการรักษาพยาบาล** พบว่า เกือบ 100% เป็นคนต่างจังหวัดที่ประสบปัญหาที่กรุงเทพฯ หรือไม่ก็ประสบปัญหาที่ต่างจังหวัดแต่ต้องการออกนอกพื้นที่ ต้องการออกจากหมู่บ้านมาไกล ๆ
- **ทำเรื่องย้ายสิทธิการรักษาพยาบาล** บ้านพักฉุกเฉินอยู่ดอนเมือง มีหน่วยบริการปฐมภูมิจะอยู่ที่ศูนย์บริการสาธารณสุข 60 และส่งต่อที่ รพ.วชิระ ในเรื่องการรักษาพยาบาล สิ่งที่ต้องรีบทำคือ ส่งฝากครรภ์และส่งพบหมอตตามกำหนดนัดเป็นระยะ ๆ
- **กิจกรรมกลุ่มครอบครัวบำบัดในบ้านพักฉุกเฉิน** ก่อนที่จะมีการคิดโปรแกรม(program)ขึ้นมา เราเคยทำงานกับเด็กที่ท้องอย่างเดียว ซึ่งพบว่า ไม่ค่อยได้ผล เพราะว่า ความคิดอยู่แค่เด็กต้องการอะไร แต่พบว่า สิ่งสำคัญสุดคือครอบครัวต้องร่วมต่อการตัดสินใจ เราจะเชิญพ่อแม่ผู้ปกครองมาอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้งมาทำ group support ใช้การแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากครอบครัวที่ผ่านพ้นประสบการณ์มาก่อน บางครอบครัวมีเรื่องสาหัสสาขานเกี่ยวกับโรค ทำให้ท้องไม่พร้อม ท้องไม่พร้อมโดนข่มขืนมา มีเรื่องคดี เขาผ่านพ้นอย่างไรก็ได้มาได้มาเล่าประสบการณ์ให้ครอบครัวที่เพิ่งมีประสบปัญหาใหม่ๆ ซึ่งแบกความทุกข์ไว้มากจนมีได้ฟังเมื่อมีการแลกเปลี่ยน หนทางสว่างก็เกิดขึ้นกับครอบครัว ในส่วนเด็กและวัยรุ่นจะทำกลุ่มเป็นระยะ ๆ ด้วยบ้านพักไม่ได้จัดในกลุ่มวัยรุ่นหรือท้องไม่พร้อมอย่างเดียว เราจัดกับทุกกลุ่มปัญหา บ้านพักมีคน 35% ที่ท้องไม่พร้อมเข้ามา และในท้องไม่พร้อมมีท้องวัยรุ่น 35% นอกจากนั้นเป็นวัยผู้ใหญ่ ผู้หญิงที่อายุมากที่สุดคืออายุ 50 ปี

- **เรื่องการเยียวยาและเสริมศักยภาพ** มีนักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา นักศิลปะบำบัด ทำการบำบัดเฉพาะราย อบรมเสริมสร้างศักยภาพ อบรมดูแลแม่และเด็ก โดยจัดขึ้นตั้งแต่เรื่องการดูแลเด็กในครรภ์ ก่อน เมื่อหลายปีมีเด็กอายุแค่ 12 ปีถูกความรุนแรงทางเพศแล้วท้อง เด็กตัวเล็ก พอวันจะต้องไปคลอด เขากลับมาก เกิดข้อคิดในท้องคลอด ทำให้คิดกันว่าจะต้องให้เด็กเรียนรู้ว่า เมื่อท้องแล้วจะมีอะไรตามมา พัฒนาการเด็กในท้องเป็นอย่างไร ให้เขาเรียนรู้และลดความตึงเครียดก่อนเข้าห้องคลอดจะได้ให้ความร่วมมือกับการทำคลอดต่อ เราใช้เวลา 5 วันอบรมหลักสูตรดูแลแม่และเด็ก เชิญผู้เชี่ยวชาญจากสภาวิชาชีพ สอนทุกอย่างตั้งแต่การอาบน้ำเด็ก การดูแลเด็กทารก การทำอาหารให้เด็กทารก การสร้างสัมพันธ์ระหว่างแม่ลูก

- **กระบวนการศาสนะบำบัด** บ้านพักฉุกเฉินมีนักจิตวิทยา จะทำในเรื่องการสวดมนต์ไหว้พระ ทำสมาธิ สัปดาห์ละ 1 วัน และทำค่ายยุติความรุนแรงกับมหาประชาชนติเตอร์วิทยาลัย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่แม่ชีคุณหญิง กนิษฐา วิเชียรเจริญ ทำหลักสูตรเรื่องการเรียนรู้ชีวิต การเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยว เมื่อเราตัดสินใจท้องต่อและต้องเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยว ไม่ว่าจะระยะสั้นหรือถาวร ต้องเรียนรู้ว่า การเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยวมีความยากลำบากอย่างไร

- **เรื่องสุขภาพทางเพศ โรคเอดส์ โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์** บ้านพักจะเชิญวิทยากรที่เชี่ยวชาญ ช่างนอกมาช่วยทำ เรื่องการเลี้ยงดูบุตรและให้ความรู้เรื่องสิทธิต่าง ๆ เรื่องกฎหมาย การให้ความรู้เกี่ยวกับสิทธิเด็ก กฎหมายที่ต้องเกี่ยวข้องที่ต้องเรียนรู้

- **ด้านนันทนาการ** จะมีคณะจัดกิจกรรมต่าง ๆ จากบุคคลภายนอกที่มาจัดให้ เช่น ดนตรี ลีลาศ โยคะ จะมีเข้ามาจัดให้เรื่อย ๆ

- **การวางแผนครอบครัว** สำคัญมากคือการเห็นคุณค่าในตัวเอง case ที่มาหาเราส่วนใหญ่แล้วจิตตก จะไม่ค่อยรู้จักคุณค่าของตัวเอง เห็นเป็นความผิดของตัวเอง หรือบางครอบครัวก็โทษลูก หรือโทษตัวเองเลี้ยงลูกไม่ดี

ทุกคนที่ท้องไม่พร้อมมา ไม่ว่าจะ เป็นวัยเด็กหรือวัยผู้ใหญ่เราจะพยายามประสานไปที่ รพ.วชิระเรื่องการวางแผนครอบครัว สำหรับวัยรุ่น 100% ทาง รพ.จะช่วยทำในเรื่องฝังแคปซูลเด็กอายุต่ำกว่า 20 ปีให้ระยะเวลา 5 ปี ฟรี จริง ๆ ค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูงแต่เราขอความช่วยเหลือ แต่วัยผู้ใหญ่สำหรับบางคนท้องที่ 5,6 หรือท้องที่ 3, 4 ท้องจะพยายามขอให้ทำหมัน ซึ่งบางคนรับปากแต่ก็ทำไม่ได้ 100%

- **การทำงานกับครอบครัว** เป็นการทำงานของสังคมสงเคราะห์ การเยี่ยมบ้าน เพื่อประเมินสถานะต่าง ๆ อย่างรอบด้าน บ้านพักฉุกเฉินไม่ได้ลงเยี่ยมบ้านเองทั้งหมด กรณีต่างจังหวัดจะขอความร่วมมือจากบ้านพักเด็กและครอบครัวในจังหวัดนั้น ๆ หรือ อบต. อบจ. ซึ่งได้รับความร่วมมืออย่างดีตลอดมา

- **เรื่องการศึกษาและฝึกอาชีพ** ขึ้นอยู่ในความเหมาะสมของแต่ละรายว่าเหมาะสมที่จะไปเรียนต่อหรือเข้าไปในโรงเรียนหรือไม่ ถ้าเด็กเหมาะสมที่จะเข้าโรงเรียนในระบบจะมีโรงเรียนอยู่ข้าง ๆ เป็นโรงเรียนสังกัด

กทม. ที่เปิดสอนตั้งแต่ อนุบาลจนถึง ม.3 ถ้าจบ ม.ต้น หากเด็กต้องไปเรียนข้างนอกไม่ว่าสายอาชีพหรือว่าสายสามัญก็จะสนับสนุนให้เรียนอยู่ในบริเวณของเขตดอนเมือง เรามีการศึกษานอกโรงเรียนที่เปิดสอนในสมาคมฯ ของเขตดอนเมือง เด็กที่เหมาะสมจะเรียน กศน.ก็เข้าเรียนของบ้านพักที่นี่ มีการฝึกวิชาชีพ เราสอนเป็นวิชาชีพ ในหลักสูตรใหญ่ ๆ และใช้ ชม.ประมาณ 100 ชั่วโมงมีประกาศนียบัตร วุฒิบัตรให้เพื่อให้สามารถเอาไป ประกอบอาชีพได้ในเรื่องของการสมัครงาน มีการฝึกอาชีพตัดเย็บเสื้อผ้า เสริมสวย แพทย์แผนไทย ส่วนการปักผ้าด้วยมือ การทำขนมไทย การเรียนขนมอบสั้น ๆ จะไม่มีวุฒิบัตร แต่ก็นำไปประกอบอาชีพข้างนอกได้

- **โครงการเริ่มต้นทุนชีวิตใหม่ให้แม่วัยรุ่น** เป็นโครงการที่มีเงื่อนไขว่าแม่วัยรุ่นที่มาคลอด ต้องเลี้ยงลูกอยู่กับเรา เรียนหนังสือไปด้วย จะมีเงินสะสมให้เดือนละ 1500 บาท จะเก็บไว้ให้ มีข้อแม้ว่าต้องมีความประพฤติดี ขยันเรียน ตั้งใจเรียน กลับบ้านตรงเวลา ถ้ากลับผิดเวลาต้องแจ้งทุกครั้ง ไม่มีการหนีเที่ยว

ผลการดำเนินงาน วัยรุ่น 90% สามารถกลับคืนสู่ครอบครัวได้ อีก 10% ครอบครัว พ่อแม่ ยากลำบากจริง ๆ ไม่สามารถดูแลได้ เด็กส่วนใหญ่ได้กลับไปเรียนหนังสือตามปกติ 90% จะได้รับการคุมกำเนิดไป อีก 10% ตัวเด็กและครอบครัวบอกว่าขอคุมกำเนิดเอง ซึ่งก็จะมีโอกาสที่จะท้องซ้ำได้ถ้าไม่ได้ไปดำเนินการเองจริง

รศ.ดร.กฤตยา อาชวนิจกุล :

สิ่งที่สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี หรือบ้านพักถูกเงินทำนั้น น่าจะเอามารวมเป็นเอกสารว่าเป็น 12 ขั้นตอนสำคัญในการทำ program ดูแลและสวัสดิการหญิงที่ท้องไม่พร้อม ซึ่งสามารถเอาไปใช้กับคนซึ่งมีปัญหาคืออื่นได้ด้วย

ประสบการณ์และรูปธรรมการจัดบริการช่วยเหลือผู้หญิงที่ท้องไม่พร้อมรายกรณี

กรวิมล วรรณสุข ผู้เชี่ยวชาญงานสังคมสงเคราะห์และนักศิลปะบำบัด

ผู้หญิงที่ท้องไม่พร้อม กรณีวัยรุ่น เด็กผู้หญิง พบว่าหลายๆ กรณีเป็นการท้องและไม่รับผิดชอบจากผู้ชาย การสร้างความสัมพันธ์ในเชิงลึกแบบค่อย ๆ จับกันไป ค่อย ๆ connect กันไป แอบมีความสัมพันธ์กัน ในที่สุดผู้หญิงก็เข้ามายังบ้านพัก

กรณีผู้หญิงที่ถูกละเมิดทางเพศ พบว่า เกิดขึ้นครั้งเดียวก็มีสิทธิที่ตั้งท้องได้ ผู้หญิงจมกับปัญหาได้ไปจนตลอดชีวิต ทางกายนั้นยังมีจุด full stop เพราะว่าได้ส่งมอบเด็ก ได้ฝังยาคุมแล้ว แต่จิตใจมันจะบาดเจ็บ (trauma) ไปตลอด ถ้าเขาถูกกระทำและยังอยู่ในวัยเด็ก มันจะกลับมา thinking ขึ้นใหม่

กรณี case ติดเชื้อ HIV จริง ๆ ในอดีตบอกว่า ผู้หญิงที่ติดเชื้ออาจจะไม่ได้ท้องและดำรงชีวิตอยู่ได้ แต่ตอนนี้ผู้หญิงที่วิ่งเข้ามารู้ว่าตัวเองท้อง พร้อมกับตรวจพบว่ามี HIV positive เข้ามาหาที่บ้านพักฉุกเฉิน ครอบครัวไม่รับผิดชอบ หรือผู้หญิงที่ถูกทำ Domestic violence มีลูกมาแล้ว 2 คน มีเพศสัมพันธ์ก่อนเข้ามาหาบ้านพัก ปรากฏว่าตรวจร่างกาย ท้อง 2 เดือนเป็นท้องคนที่ 3 ต้องมาคุยที่ CM ว่าควรจะทำอย่างไร หรืออยู่ในการตัดสินใจของตัวเอง

วันนี้จะแบ่งปันในเรื่องท้องไม่พร้อมในวัยรุ่น เป็น case ที่ประสบความสำเร็จ ท้องตอนอายุแค่ 16 ปี ตอนนั้นมาด้วยท้องได้ 7 เดือน จากแฟนที่อายุเพียง 16 ปี เป็นรุ่นพี่ น้องเป็นเด็กเรียนหนังสือ กำลังเรียน ม.4 เทอม 1 ยังไม่จบ ตัวเองก็รู้ว่าประจำเดือนไม่มา มี sex เพียงครั้งเดียว เด็กก็รู้ว่าต้องทำอะไรสักอย่าง โดยปกปิดไปแต่ปกปิดไม่อยู่ รู้สึกอึดอัด ไม่สบายใจ ในที่สุดก็เลยส่งเสียงหาพี่สาวว่าทำอย่างไรดี ประจำเดือนไม่มา พี่สาวเลยให้ชื่อแผ่นมาตรวจ เด็กไม่กล้าไปชื่อที่ตรวจครรภ์เพราะว่าเป็นเด็กผู้หญิงแบบเงิบๆ หงอยๆ ไม่กล้าทำอะไร พี่สาวเลยชื่อที่ตรวจครรภ์ในกรุงเทพฯ ส่งไปให้ตรวจ ผลตรวจขึ้น 2 ชีดเลยพยายามคุยกับพี่สาว พี่สาวก็บอกว่าให้เก็บไว้แล้วเข้ามากรุงเทพฯ พอเข้ามากรุงเทพฯ ก็พยายามที่จะไปยุติการตั้งครรภ์ ไปที่คลินิกสมาคมวางแผนครอบครัวฯ (สวท.) สมาคมพัฒนาประชากรฯ ของคุณมีชัย พยายามบอกว่า ทำไม่ได้ อายุครรภ์ 6 เดือนแล้ว ก่อนหน้านี้คือ กินยาขับมาก่อน สมาคมพัฒนาประชากรฯ ก็ส่งต่อไปที่คลองตัน ทางโรงพยาบาล บอกทำอะไรไม่ได้แล้ว อันตราย เด็กกำลังกลับหัวแล้วก็หนักใจกันทั้งพี่ทั้งน้อง ต้องกลับมาพูดคุยกับพ่ออย่างชัดเจน พ่อบอกกลับมาอยู่บ้านอยู่ในชุมชนไม่ได้ ไม่อยากให้กลับเพราะเป็นต่างจังหวัด ท้ายที่สุดต้องมาอยู่ที่กรุงเทพฯ กับที่บ้านพี่สาว จนหาข้อมูลทาง internet แล้วเจอบ้านพักฉุกเฉินถึงได้พามาที่บ้านพักฉุกเฉิน เส้นทางที่ต้องท้องตอนนั้น ยาวไกล Case manager เมื่อแรกรับ ยังต้องคุยอีกเยอะ

กรณีที่สอง อายุ 20 ผู้หญิงท้องไม่พร้อม วัย 20-25 ปี มีเข้ามาเยอะมาก กรณีนี้ ส่งต่อเข้ามาโดยโรงพยาบาลภูมิพล หอบลูกที่เพิ่งคลอดได้ 3 วันมาด้วย มาพร้อมกับแม่ของเธอ แม่บอกว่า โอ้ย... เอากลับบ้านไม่ได้แน่นอน อยู่หอพักก็ไม่ได้ คือ พ่อเป็นตำรวจอยู่ต่างจังหวัด เป็นคนภาคใต้ ฐานเรื่องของความคิด strong เรื่องการตีตราหลาย ๆ อย่าง เด็กคิดว่ากลับบ้านไม่ได้ แม่ก็บอกว่ากลับบ้านไม่ได้ เลยต้องมาอยู่ในบ้านพักก็ร้องไห้ทั้งแม่ทั้งลูก

พอมายู่บ้านพักก็อยู่ไม่ได้อีก เพราะปรับตัวไม่ได้ พ่อโทรมา 2 รอบ/วัน รอบเช้ากับรอบเย็น เช้าลูกสาวไปเรียนหนังสือใหม่ เพราะพ่อจะเป็นคนที่ connect ลูกตลอด ฉะนั้น ถึงไม่ได้อยู่ที่นี้ ต้องกลับไปอยู่หอพักก็ตัดสินใจกลับมาหาเราได้ แต่ภรรยาบอก ว่า ต้องอย่าทิ้งลูก อย่าเอาไปไว้ที่ไหน เขาเรียนมหาวิทยาลัยปี 3 เป็นจังหวัดที่ไม่ได้เรียนเพราะมหาวิทยาลัยหยุด เด็ก 20 ปีกับเด็กทารกแค่ 3 วัน ให้นมแม่ด้วย เขาอยากเลี้ยงลูกแต่ขอฝากบ้านพักไว้ 3 ปีก่อน เลยให้ไปคิดก่อน แต่มาเอาไปเลี้ยงได้ 4 วัน ก็โทรกลับมาว่า หนูขอขยี้ลูก เลยเชิญมาคุยใหม่ทั้งแม่ทั้งตัวเด็ก ทำสำรวจความจริง (fact finding) ตามกระบวนการ ในที่สุดเขาก็เอากลับไปทั้งแม่

ทั้งย้ายเอาไปเลี้ยง เพราะฉะนั้น หลายกรณีที่ไม่จำเป็นต้องพักพิงอยู่ในบ้านพัก อาจจะให้อยู่ข้างนอกได้ แต่ต้องมี connecting ที่ดี ๆ กับเขา จะช่วยเขาไปถึงฝั่งจริง

ผู้ที่ทำบทบาท Case manager (CM) จะต้องเข้าใจในหลักการปรึกษา(counselling) อย่างลึกซึ้ง การฟังและการสร้างความสัมพันธ์จะทำอย่างไรให้เกิดความ trust กัน เชื่อมโยงกันในแต่ละวัน ถ้า case อยู่ในบ้านพักต้องยิ่ง trust เพราะต้องแกะรอย ตัว CM ต้องแกะรอยชีวิตและ fact finding ย้อนรอยไปในอดีตด้วยเหมือนกัน อย่างเช่นสาวน้อยวัน 16 ก็ต้องแตะไปถึงในอดีต ทำให้เห็นว่า เขาเคยมี trauma ในวัยเด็กมาอย่างไร หนึ่งแม่ตาย พ่อมีใหม่ เขามี trauma เขาเป็นลูกคนที่ 2 เป็นคนกลางจะเป็นเด็กลักษณะเฉื่อยชา เงียบ จะเชื่อมโยงกับการเหยี่ยวาเด็ก ฉะนั้น CM ต้องประเมิน สภาวะทางกาย จิต สังคมให้ได้ ต้องใช้เทคนิคเครื่องมือต่าง ๆ เช่น family tree หรือ timeline เรื่องของความต้องการที่จำเป็น(need) ซึ่งอาจสุดโต่ง เป็นไปไม่ได้ ก็ต้องเสนอทางเลือกให้มันตรงกลางอย่างไร

ถ้าเชื่อมความสัมพันธ์กับเด็กได้จริง(connect) เด็กจะสามารถรับฟังเราได้ว่า เป็นทางเลือกที่ดีเหมือนกัน ทั้งนี้ต้องกลับมาดูเป้าหมายชีวิตของเขาว่า ชีวิตของเขาเลือกอะไร มีหวังไหม ประเด็นเด็กอายุ 16 ปี เขามีความหวัง เขารักอนาคต เป็นหัวใจที่ strong มาก คือ ต้องเรียนให้จบ แล้วต่อมหาวิทยาลัย ก็สามารถทำได้ภายใน 3 ปี เรียนจบ ม.6 แล้วได้เรียนต่อมหาวิทยาลัย มศว. และเลี้ยงลูกตั้งแต่เล็กจนถึงปัจจุบัน 3 ขวบ กลับคืนสู่ครอบครัว ไปอยู่กับยาย อยู่กับตาได้ อยู่กับป้า ๆ พี่ ๆ และตัวแม่ก็ยัง connect อยู่

กรณี case ช่วงแรก ๆ trauma จะคุยอย่างน้อย 3-4 ครั้ง/week ถ้าประเมินแล้วมีลักษณะของการ suicide มันจะไปเรื่อย ๆ ในเรื่องของสุขภาพจิต มันมีวิธีการดู timeline ได้ สามารถประเมินด้านความเครียด เช่น แบบประเมินภาวะซึมเศร้าของกรมสุขภาพจิตมี 15 ข้อ ประเมินให้ได้แล้วเป็นเพื่อนกับเขา หัวใจของการทำงานเป็น CM คือ การไม่เห็นอกเห็นใจ(sympathy) จนเกินความจำเป็น และก็ไม่เอาใจใส่(empathy) จนเกินความจำเป็น ต้องหาจุดสมดุลให้เขากลับมาอยู่ในเส้นทางของความจริงของแต่ละคน

ขณะเดียวกันก็ทำงานกับครอบครัว ต้องมาปรับทัศนคติที่เป็นแนวเดียวกัน ทำให้ลัดกันกับเป้าหมายของเด็ก ถ้าพ่อแม่เห็นด้วยกับการ support หรือระดับประครอง empowerment นั้นไม่ใช่แค่กำลังใจ แต่เราเสริมพลังขีดความสามารถ(empowerment) ด้วยการใช้อรรถความรู้(cognitive) ด้วย ทั้งตัวเด็ก และตัวครอบครัวเพื่อจะเป็นแนวทางเดียวกันจึงจะไปเป้า เมื่อทำได้ คือ ความสง่างาม ชีวิตตรงนี้ยังไม่ได้จบ ไม่ว่าจะเส้นทางของบุตร บางคนไม่ได้คิดจะเลี้ยงต่อ

ดิฉันทำงานตรงนี้มาเกือบ 20-30 ปี สังคมไทยยังจมอยู่กับที่ ในฐานะที่เป็น CM ต้องไม่ใช่แค่มองด้านร่างกายว่าเขาเติบโตไป แต่ต้องกลับมามองว่า เขาจะบาดเจ็บทางใจไหม แล้วจะรับมืออย่างไร สังคมไทยต้องสร้างทางเลือกให้กับเด็กวัยรุ่น ถ้าเราอยากจะทำให้เด็กวัยนี้เติบโตเลี้ยงลูกได้ ต้องหารัฐสวัสดิการที่เป็น

ทางเลือกให้เยอะ บ้านพักฉุกเฉินอยากให้ผู้หญิงที่เข้ามาบ้านพักมีสุขภาพดี หรือ shelter ไหน ๆ ก็อยากให้เขาเข้ามาและมีสุขภาพที่ดี

รศ.ดร.กฤตยา อาชวนิจกุล:

ดิฉันถามทางบ้านพักฉุกเฉินว่ามี CM กี่คน เธอบอกว่ามี 3 คนแต่พยายามจะทำงานกับผู้เข้ามาในบ้านพักทุกคน ที่เปิดใจ ซึ่งจะมีบางคนที่อาจจะปิดทำให้ไม่สามารถเข้าถึงเขาได้

รูปแบบงานครอบครัวอุปถัมภ์และการยกมอบเด็กเพื่อจัดหาครอบครัวบุญธรรมของสหทัยมูลนิธิ

สุทธิดา พรเจริญ หัวหน้ากลุ่มงานสวัสดิการครอบครัว นักสังคมสงเคราะห์อาวุโส สหทัยมูลนิธิ

สหทัยมูลนิธิเปิดทำงานมาเป็นปีที่ 43 แล้ว เริ่มจากความคิดที่ว่า เด็ก ๆ ควรที่จะมีครอบครัวเป็นของตัวเองเป็นปรัชญาและแนวคิดในการทำงาน คนจะทำงานได้ต้องมีแนวคิดและปรัชญาในการทำงานก่อนจะทำให้เป้าหมายใน

การใช้ชีวิตชัดเจน สหทัยมีสโลแกน “มนุษยชาติต้องมีสิ่งที่ดีที่สุดสำหรับเด็ก” ซึ่งสอดคล้องกับอนุสัญญาของสิทธิเด็ก ที่พูดในเรื่องของ best interest of the child คือประโยชน์สูงสุดของเด็กและเรื่องของครอบครัว

เมื่อกลับมาดูในสังคม เรามีเด็กได้เติบโตมาในครอบครัวอย่างไร ต้องยอมรับว่าครอบครัวไม่ได้ดีไปหมดทุกครอบครัว เมื่อครอบครัวที่ให้อาหารไม่ได้จะทำให้การดูแลเด็กได้ จะต้องหาครอบครัวทดแทนให้กับเด็ก เมื่อเด็กไม่สามารถอยู่ในครอบครัวได้ เช่น เด็กที่ถูกทำร้ายทารุณกรรม ถูกล่วงละเมิดทางเพศ บ้านไม่ปลอดภัยแล้ว หรือพ่อแม่ไม่พร้อม ก็ควรให้เขาอยู่ในบรรยากาศของครอบครัวได้ สหทัยคิดถึงบริการจัดครอบครัวทดแทนซึ่งภาษาอังกฤษเรียกว่า foster care หรือ foster home จะต่างจากครอบครัวบุญธรรม foster home เป็นการเลี้ยงดูเด็กชั่วคราว เป็นครอบครัวทดแทนชั่วคราว ครอบครัวบุญธรรมหรือ adoptive family จะเป็นขั้นต่อไป ถ้าครอบครัวเดิมไม่พร้อมจะเลี้ยงดูเด็ก

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 ซึ่งกำหนดให้มีการเข้าไปแทรกแซงการทำหน้าที่ของครอบครัวได้ ลูกของคุณก็จริง แต่ถ้าคุณตีมากเกินไป คุณข่มขืนเขา คุณไม่ได้ให้เขาเรียนหนังสือ คุณทำสิ่งที่ไม่ดีต่อเด็กจะต้องมีบุคคลที่ 3 เข้าไปแทรกแซง เพื่อให้เด็กได้รับการดูแลที่เหมาะสมและเติบโตเป็นประชาชนที่มีคุณภาพ มันไม่ใช่แค่ประชาชนที่เป็นของประเทศเราเท่านั้นแต่เป็นประชากรของโลกด้วย

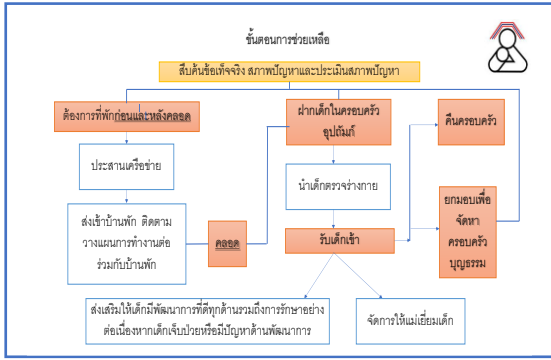
สหทัยใช้ พรบ.บุตรบุญธรรมอีกฉบับหนึ่งเป็นหลักในการทำงาน ฉะนั้น สหทัยทำงานแบบมีกฎหมายรองรับ สภาพปัญหาของผู้ที่เข้ามาสหทัยส่วนใหญ่มาจากการแนะนำของ 1663 เมื่อก่อนมี case อยู่ในกรุงเทพที่เดินเข้ามา สภาพปัญหาท้องไม่พร้อมมีทั้งวัยรุ่น และวัยผู้ใหญ่ สหทัยเจอแม่ที่อายุน้อยสุดคือ 11 ปี แต่เขาไม่ได้ตั้งใจจะท้องแต่ถูกละเมิดจากบุคคลในครอบครัว และปกปิดจนกระทั่งอายุครรภ์ 6 เดือน เลยไม่สามารถยุติการตั้งครรภ์ได้ พอแม่พาเด็กย้ายมาจากต่างจังหวัดจะมายุติการตั้งครรภ์ แต่ทางเครือข่าย รพ.รามมาฯ นักสังคมฯ อธิบายเรื่องของความปลอดภัย และประสานงานกับบ้านพัก จะเห็นว่า ตอนนี้การทำงานไม่ได้แบ่งแยกเอกชน รัฐบาล ทุกคนต้องจับมือกัน เพื่อจะได้ช่วยให้คนที่ยากลำบากไปได้รอด ในยุค 4.0 จะไม่มีสิ่งใด

มีกลุ่ม case ท้องไม่พร้อม ที่มารดาที่ป่วยจิตเวช กลุ่มเด็กที่ถูกละเมิดทางเพศ เด็กที่ถูกเลี้ยงดูไม่เหมาะสม ถูกทำร้ายทารุณกรรม เด็กจะถูกส่งมายัง foster home ก่อน เพื่อให้เจ้าหน้าที่ไปค้นหาปัญหาที่แท้จริง ว่าทำไมครอบครัวถึงเลี้ยงดูไม่เหมาะสม หรือปล่อยให้เด็กถูกทำร้ายทารุณกรรม กลุ่มที่เป็นบุตรนอกสมรสเกิดขึ้นได้ สามเณรไปอยู่ต่างจังหวัด หรือไปทำงานไกล ๆ เป็นเรื่อง sensitive มาก คนที่เลือกชีวิต one night stand กลุ่มที่ท้องจากการคุมกำเนิดผิดพลาด กลุ่มผู้ต้องขังหญิงเข้ามาใช้บริการครอบครัวอุปถัมภ์ของสหทัย

นักสังคมฯ ที่ทำงานที่สหทัยต้องจบสังคมสงเคราะห์ หรือจบจิตวิทยา เพื่อจะได้มีความรู้ความเข้าใจในเพื่อนมนุษย์แล้วให้คำปรึกษาได้ถูกต้อง จะทำงานเป็นราย case และมีผู้จัดการรายกรณีดูแลตั้งแต่ต้นจนจบถามว่า “จนจบคืออะไร ” จนจบคือทำให้เป็นประชาชนที่มีคุณภาพสามารถรับผิดชอบชีวิตของตัวเองได้

บริการแรกที่จะให้ต้องให้คือ การปรึกษาเพื่อที่จะได้ค้นหาสภาพปัญหา ภาวะต่าง ๆ ถ้าต้องการที่พักรจะส่งต่อเครือข่ายมีมากมายที่พร้อมจะยื่นมือเข้ามาช่วยเหลือ บริการที่สำคัญคือ ฝากเลี้ยงดูเด็กชั่วคราวเพื่อจัดหาครอบครัวบุญธรรม บริการนมผงสำหรับเลี้ยงดูทารก

สหทัยยอมให้หมอทั่วประเทศด่าว่าไม่รณรงค์เรื่องนมแม่ เพราะว่าเจอคนที่ให้นมอยู่ 5 วัน 7 วัน 2 อาทิตย์ แล้วก็ยังไม่ให้น้ำนมถ้า จะไปเค้นน้ำนม มองว่า ทารุณกรรมเกินไป สหทัยยอมให้นมผงในการเลี้ยงดูทารกแก่ครอบครัวดีกว่าที่จะไปเอานมอะไรมาให้เด็กกิน มีการให้ของใช้ตามที่จำเป็น เป็นชุด(package)ตามกรณีปัญหา เช่น บ้านมีลูกคนเดียว บ้านนั้นมีลูกต้องเรียนหนังสือ ถ้าครอบครัวนั้นไม่มีศักยภาพ สหทัยมีบริการเรื่องทุนการศึกษาเพิ่มเข้าไป เป็นการดูปัญหาแบบองค์รวม

คลอด ดิฉันมองว่าเด็กคนนึงคลอดเด็กอีกคนออกมา จะต้องใช้ พรบ.คุ้มครองเด็กมาคุ้มครองเด็กถึง 2 คน ควรจะใช้บริการส่งเสริมให้น้ำนมแม่ให้แก่เด็กเกิดใหม่แทนการไปฝึกให้เด็กเลี้ยงลูกด้วยนม พยายามไม่ควรไปตำว่าทำไมไม่ให้นมลูก ทำไมเลี้ยงลูกไม่เป็น ทำไมอาบน้ำลูกไม่เป็น เป็นกรณีที่ยากฝากให้คิด ประเด็นที่สอง เด็กน้อยคนนี้ จำเป็นต้องรับเด็กที่อายุน้อยกว่ากลับไปเลี้ยงดูที่บ้านหรือไม่? ประโยคที่ว่า *หมามันยังรักลูกมันใช้ได้ ในกรณีนี้หรือเปล่า*

มีกรณีเด็กอายุ 14 ปี ถูกเพื่อนบ้านข่มขืน เด็กรักลูกที่อยู่ในท้อง ญาติพี่น้องของเด็กก็รักลูกของเด็ก คนนี้ ถามว่า ครอบครัวที่เลี้ยงลูกสาวถูกข่มขืนโดยยังไม่แจ้งความคนที่กระทำกับ ลูกสาวเลย คนทำงานต้องมีแนวคิดแบบไหน? เป็นเรื่องละเอียดอ่อนสำหรับคนทำงาน

การพิจารณารับฝากเด็กไว้ในสหทัย ต้องดูศักยภาพของครอบครัวก่อนไม่ใช่ว่าอยากทำยอด ต้องดูว่าครอบครัวมีความจำเป็นอะไร จึงเอาเด็กมาฝาก ฝากเด็กที่สหทัยได้เยี่ยมเดือนละครึ่งในวันที่เจ้าหน้าที่กำหนดและเป็นวันทำการ คือวัน จันทร์-ศุกร์ ได้เยี่ยมลูกครึ่งละ 2 ชั่วโมงเท่านั้น คือเงื่อนไขที่บอกกัน ถ้าอยากเจอลูกบ่อย ๆ อยากเจอลูกเมื่อต้องการ ต้องไปสถานสงเคราะห์ เพราะเปิดทุกวัน แต่ต้องไปเยี่ยมลูกในเวลาทำการ ข้อได้เปรียบของสหทัยคือ เราเลี้ยงเด็กไว้ในครอบครัว ไม่ได้เอาเด็กมานอนเรียงบนเตียง เด็ก 1 คนจะได้มีครอบครัวทดแทน เรียกว่าแม่อุปถัมภ์ เขาต้องมีเวลาให้ลูกได้ 24 ชั่วโมง สมาชิกในครอบครัวต้องรักเด็กเสมือนลูกในได้ ถึงแม้ว่าเขาจะมาอยู่ชั่วคราว

นักสังคมฯ ไปเยี่ยมบ้านต่าง ๆ คนเป็นแม่ต้องมีส่วนร่วม แม่ในรายที่เป็นแม่ปกติ แต่ในรายที่เป็นแม่ประเมินได้ตั้งแต่ต้นแล้วว่าน่าจะมีปัญหาเรื่องการเลี้ยงดู เราจะเปลี่ยนการให้การปรึกษา พูดโน้มน้าวให้เขาฝากเด็ก เพื่อคุ้มครองเด็ก ตาม พรบ.คุ้มครองเด็กให้ได้รับการดูแลที่มีคุณภาพ นักสังคมฯ จะมีเวลาฟื้นฟูการดูแลของแม่ ประเมินว่า มีช่องทางไหนที่จะทำให้แม่เข้มแข็งแล้วดูแลลูกต่อเองได้หรือไม่

กรณีที่จะจัดหาครอบครัวบุญธรรม คือ ถ้าฝากเลี้ยง ดูจะมีเงื่อนไขแม่ต้องไปทำงาน มีอาชีพ ที่มั่นคง มีรายได้ที่มั่นคง มีการวางแผนการเงิน เด็กรายไหนที่แม่ยืนยันเรื่องการปิดบังตัวเด็กกับครอบครัว แม่ต้องมีหลักประกันว่าจะหาเงินได้เพียงพอเพื่อจ้างพี่เลี้ยงดูแลเด็กให้มีคุณภาพ ถ้าแม่บอกว่าขอฝากเลี้ยงลูกจนลูก 7 ขวบ ค่อยมารับ สหทัยไม่รับดูแล เพราะว่าพันธะที่แม่ต้องทำ(bonding) และถ้าทำความผูกพัน(attachment) จะไม่

เมื่อมีผู้ที่เข้ามา ต้องสืบดูข้อเท็จจริง นักสังคมฯ ยุคใหม่จะต้องมีทักษะในการสืบค้นข้อเท็จจริง เพื่อจะนำมาประเมินสภาพปัญหาให้ได้เร็วที่สุด เรื่องข้อท้าทาย ดิฉันกำลังมองว่า เด็กที่อายุต่ำกว่า 15 ปี ถูกล่วงละเมิดทางเพศหรือภาษาชาวบ้านเรียกว่าถูกข่มขืนแล้วเด็กตั้งครรภ์ เด็กไม่กล้าบอกใครจนต้องประคับประคองครรภ์ไปจนกระทั่ง

มี ถ้าแม่รายไหนทำไม่ได้ จะให้การปรึกษาขอให้ยกมอมเด็กหรือถ้ายกมอมไม่ได้ส่งไปให้สถานสงเคราะห์ เพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นหลัก อย่างไรก็ตาม การยกมอมเด็กให้เป็นบุตรบุญธรรม ถ้าแม่ไม่ยินยอมเด็กก็เป็นสิทธิของแม่ ถึงแม้พนักงานเจ้าหน้าที่จะประเมินว่าแม่ไม่มีศักยภาพ แต่ก็ไม่สามารถตัดสินใจเรื่องการยกบุตรบุญธรรมได้ถ้าแม่ไม่ยินยอม พนักงานเจ้าหน้าที่หรือกฎหมายคุ้มครองเด็กทำได้เพียงแค่ คุ้มครองให้เด็กปลอดภัยเท่านั้น

อยากให้เห็นภาพการทำงาน กรณี case ที่รับการส่งต่อมาจากโรงพยาบาลศิริราช แม่พาลูกอายุ 12 ปีมาคลอด เป็นการท้องจากถูกพี่ชาย rape คุณแม่ต่อว่า ทีมสหวิชาชีพว่า เราอยู่กันดี ๆ หมดความสุขเมื่อพวกคุณก้าวเข้ามาในครอบครัว เด็กที่ถูกส่งต่อมาจะต้องเข้า foster home คือเข้าไปอยู่ในครอบครัวอุปถัมภ์เพื่อให้ได้รับการฟื้นฟูเยียวยาด้านสุขภาพก่อน ในขณะที่พนักงานเจ้าหน้าที่ไปค้นหว่าทำไมแม่จึงทำให้ลูกกระทำยับเยิน จนพบว่า คุณแม่มีปัญหาดิปัญญาต่ำ ท้องไม่พร้อม มีลูกติด สามีไม่รับผิดชอบ ผู้หญิงต้องอุ้มลูกไปหาที่พักและไปเจอผู้ชายติดยาเสพติด แต่ว่ามีบ้านก็เลยเข้าไปอยู่กับเขา ผู้ชายคนนั้นเป็นคนทำร้ายลูกเขา เด็กก็ต้องไปปรับการบำบัด

ในที่สุดเรื่องก็ happy ending เด็กที่มาตาม พรบ.คุ้มครองเด็ก ไม่มีการเสนอ option ให้ยกมอม จัดหาครอบครัวบุญธรรม ต้องให้เวลาเขาในการทำความเข้าใจปัญหา ครอบครัวนี้ดูแลกันมา 5-7 ปี เพื่อให้ครอบครัวมีความเข้าใจ แล้วเด็กมีโอกาสได้รับการเยียวยาจนแข็งแรง เด็กมีภาวะอ่อนแรงซีกขวา พัฒนาการล่าช้า โชคดีที่แม่ยกมอมเพื่อให้เด็กมีครอบครัวบุญธรรม ครอบครัวบุญธรรมได้รับอนุญาตให้มาเจอกับครอบครัวอุปถัมภ์ แต่ยังไม่มีการ open adoption คือยังไม่มีการให้ครอบครัวบุญธรรมกับพ่อแม่ที่แท้จริงเจอกัน

กรณีเด็กอายุ 7 เดือนมีภาวะขาดสารอาหารรุนแรง เพียงเพราะครอบครัวยากจนไม่มีนมให้เด็กกิน เป็นลูกคนที่ 9 พลเมืองดีไปพบเด็กและนำส่งโรงพยาบาลแห่งแรกรักษาไม่ได้ ต้องส่งโรงพยาบาลศิริราช สหทัยต้องไปหาว่าลูกคนที่ 1-8 อยู่ดีมีสุขอย่างไร พบว่าคนที่ 4 5 6 7 8 ไม่ได้ไปโรงเรียน สภาพบ้าน สภาพน้ำกินน้ำใช้ในบ้าน แม้กินนมดีแต่ขาดนมล้างน้ำสภาพแบบนี้ ก็ไม่มีประโยชน์ เด็กก็ต้องเสียเหมือนเดิม เพราะฉะนั้น นักสังคมฯ ต้องเข้าใจทั้งวิถีชีวิต ต้องไปเยี่ยมบ้านเพื่อให้เห็นข้อเท็จจริงเพื่อออกแบบการช่วยเหลือ

รศ.ดร.กฤตยา อาชวนิจกุล

ดิฉันได้ข้อสรุปว่า ในการทำงานไม่ว่าจะเป็นของภาครัฐหรือภาคเอกชนทำงานคนเดียวไม่ได้ ไม่ว่าจะ เป็นของทางราชการบ้านพักเด็ก และครอบครัว และบ้านพักฉุกเฉินซึ่งได้รับความร่วมมืออย่างดีจากวชิระพยาบาล การทำ course อบรมต่าง ๆ ถ้าต้องใช้วิทยากร ต้องเชิญวิทยากรภายนอก มาทำ ทั้งหมดมี resource ต้องใช้เงิน ต้องมีทุนเข้ามา

ตอนนี้บ้านพักฉุกเฉินใช้เงินทุนตัวเองในการจ่ายค่าวิทยากร หรือสหทัยเองก็ทำงานร่วมกับโรงพยาบาลหลายแห่งในการรับ-ส่งต่อ case สหทัยเองได้ชื่อว่าเป็นมูลนิธิที่ได้รับเด็กอ่อน ที่อยู่ในภาวะทั้งทางกายและทางใจ และยอดเยี่ยมในเรื่องการทำ foster home

การทำ foster home บอกได้เลยว่ายังไม่ได้มีเรื่องการขอความรู้ foster home มีทำแห่งเดียวในประเทศไทย ต้องขอความรู้ว่าหา foster home ได้อย่างไร ถ้าเราหา foster home ได้กว้างมาก ก็สามารรถจะช่วยเด็กและผู้หญิงได้มาก ดิฉันเคยทำสถิติเกี่ยวกับการละเมิดเด็กทางกาย ทางเพศ พบว่า ประเทศไทยมีการละเมิดเด็กเยอะมาก เรื่องข่มขืนที่เคยจัดเก็บข้อมูลไว้ 10 กว่าปี คือตั้งแต่ย้อนหลังไป 20-30 ปี มีประมาณ 7-8 หมื่นราย ความรุนแรงทางเพศ ข่มขืนมากที่สุด และเป็นเด็กมาก เป็นเรื่องที่ต้องหาทางออกกันต่อไป

การแลกเปลี่ยนจากผู้เข้าร่วมการประชุม

ดร.ณิ วนัสวานิช: ผู้อำนวยการศูนย์ช่วยเหลือสังคม 1300 :

ณ วันนี้สังคมต้องการเด็ก หากเราเฝ้าระวังค์ว่า ใครพร้อมที่จะเกิดให้เกิดมา แต่ไม่ดูในเรื่องแม่ให้มีคุณภาพก็ต้องระมัดระวัง 1300 มีประสบการณ์คล้ายๆ สหทัยคือ พบแม่ที่ไม่พร้อม ไม่มีเงินจะซื้อนมให้ลูกกิน เลี้ยงลูกด้วยนมชันทหวาน แล้วเด็กจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพอย่างไร

วันนี้เรามีบ้านพักเด็กและครอบครัว สำหรับท้องไม่พร้อม มีการประชาสัมพันธ์ให้รับทราบ ทั้งโรงเรียน ครอบครัวก็ต้องพร้อมที่จะดูแล เด็กที่กำลังเรียนหนังสืออยู่ กระทรวงศึกษาเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนหนังสือจนคลอเคลียได้ แต่เด็กอาจมีแนวโน้มไม่กล้าไปเรียน เพราะไม่รู้ว่าจะไปเรียน โรงเรียน หรือคุณครู จะยอมรับ มีทัศนคติกับเด็กที่อยู่ในวัยเรียนแล้วตั้งครรรค์อย่างไร

ฉะนั้น เป็นโอกาสดีที่ท่านรองอธิบดีมานั่งอยู่ตรงนี้ เราได้เห็นจังหวัดต้นแบบ เห็นการทำงานของสหทัยมูลนิธิ บ้านพักฉุกเฉิน วันนี้หน่วยงานเด็กของภาครัฐจะต้องเอารูปแบบเหล่านั้นมาปรับใช้ จากที่เคยไปดูงานที่ญี่ปุ่น คือ ถ้าองค์กรใดที่รัฐเห็นว่าทำได้ดี อาจจะเป็น NGO ที่เขาทำงานเข้มแข็ง รัฐก็ต้องสนับสนุนงบประมาณให้ทำ

รศ.ดร.กฤตยา อาชวนิจกุล :

เห็นด้วยค่ะ เราจะขอทำเป็นข้อเสนอเพิ่มเติมนะคะ การให้เงินอุดหนุนองค์กรพัฒนาเอกชนที่ทำงานด้านบ้านพักดูแลวัยรุ่นและผู้หญิงที่ท้องไม่พร้อมค่ะ

**พัสวี ภัทรพทุทธกร: คณะทำงานส่งเสริมความเท่าเทียมทางเพศ
ผู้สมัคร พรรคอนาคตใหม่ เขต 2**

แม้ว่าจะไม่ได้รับเลือกให้เป็นสมาชิกผู้แทนในสภาฯ แต่พรรคก็ทำงานนอกสภาฯ อยากจะเรียนปรึกษา ท่านประธานและหัวหน้าบ้านพักเด็กและครอบครัว ดิฉันเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยว สามีเสียไปตั้งแต่คุณลูก 2 ขวบ หลังจากนั้นรู้สึกว่าร้อมจะเข้ามาพัฒนาประเทศไทย

ขอเสนอสิ่งที่พบจากเขตที่ 6 ของกรุงเทพมหานคร ประธานชุมชนแจ้งมาว่า มี 1 ครอบครัว คุณแม่ติดคุกเพราะค้ายาเสพติดมาแล้ว 1 ปี สามีเป็นเจ้าของที่ กทม. เก็บขยะ เงินเดือนประมาณ 13,000 บาท ครอบครัวมีบุตร 6 คน คนโตอายุ 17 ปี คนสุดท้าย 4 ขวบ คุณพ่อไม่สามารถดูแลลูกได้เพราะติดเหล้า ติดหนี้เงินเหลือใช้ไม่เกินวันละ 300 บาท ขณะที่ลูก 6 คน เมื่อ 2-3 วันที่ผ่านมา เด็กอายุ 5 ขวบหรือ 4 ขวบตกคลองและได้ช่วยกันขึ้นมา ดิฉันอยากจะขอเรียนรู้งาน อยากทราบว่า จะต้องปรึกษา หรือทำอย่างไรให้ดีที่สุดสำหรับครอบครัวนี้

รศ.ดร.กฤตยา อาชวนิจกุล: ผู้ดำเนินรายการ

ประเด็นนี้ น่าจะต้องประสานเรื่องการดูแลช่วยเหลือจากทางเขตกรุงเทพมหานคร จะมีสำนักพัฒนาสังคม กรุงเทพมหานคร อยู่

อภันตรี เจริญศักดิ์: คณะกรรมการสมานฉันท์แรงงาน

อันดับแรกอยากแบ่งปัน ให้ทุกคนฟังว่า ปัญหาของผู้หญิงนั้นเป็นปัญหาที่ซับซ้อน โดยเฉพาะกฎหมายยังไม่สามารถบังคับใช้ให้ได้ผล คณะกรรมการสมานฉันท์แรงงานไทยเล็งเห็นในเรื่องความสำคัญในการดูแลมารดา และเรียกร้องให้รัฐบาลรับรองอนุสัญญา ILO ข้อ 183 มาโดยตลอด

แต่รัฐบาลไม่ได้เห็นความสำคัญ จึงไม่มีการรับรองอนุสัญญาดังกล่าว

การที่จะสร้างความอบอุ่นของครอบครัว เราควรบังคับให้ปรับวันลาคลอดของแม่จาก 90 วัน เป็น 180 วัน ซึ่งหลาย รัฐบาลที่ผ่านมาเล็งเห็นความสำคัญ มีการหาเสียงเรื่องเพิ่มวันหยุดลาคลอดเป็น 180 วัน ของหลาย พรรคในการรณรงค์หาเสียง

ในส่วนของคณะกรรมการสมานฉันท์สามารถที่จะผลักดันให้นายจ้างอนุญาตให้ลาคลอดได้ 120 วัน แล้ว มองว่า เครือข่ายต่าง ๆ ควรจะเข้ามารณรงค์เรื่องดีมีนมแม่ให้มีประสิทธิภาพ ให้เด็กที่เกิดมามี IQ EQ

กระทรวงสาธารณสุขประกาศออกมาแล้วว่า การดื่มนมแม่ 6 เดือน หรือ 180 วันจะมีคุณค่าสำหรับเด็กที่เป็นอนาคตของชาติ จึงอยากเชิญชวนทุกกระทรวง ทบวง กรม องค์กรเรื่องวันหยุดหลังคลอด 180 วันอย่างต่อเนื่องร่วมกับกลุ่มแรงงาน

อีกเรื่องที่รณรงค์เรื่องเงินอุดหนุนเด็กเล็กแบบถ้วนหน้า 600 บาท ถามว่าทำไมจึงต้องถ้วนหน้า เพราะทุกวันนี้ยังมีการตีตราว่า เด็กยากจน ครอบครัวที่มีรายได้ต่ำกว่า 100,000 บาท/ปี ถึงจะได้เงินอุดหนุนถ้วนหน้า 600 บาท แต่ช่องว่างช่องโหว่ที่ทำให้เด็กเข้าถึงนั้นยากมาก อยากบอกทางกระทรวง พม. หรือกระทรวงที่เกี่ยวข้องว่าถ้าจะสนับสนุนการเติบโตของเด็กที่มีอัตราเกิดลดลง เงิน 600 บาทสำหรับเด็กไม่ได้เยอะมากที่จะสร้างคุณภาพชีวิตส่วนหนึ่งของเขาไม่ว่าจะไปซื้อนม แพมเพิร์ส สิ่งของจำเป็น การไปสืบสวนว่ารายได้เท่าไร ถือว่าเป็นปลายเหตุ

ฐานวัฒน์ พรนิธิตลวัฒน์: หัวหน้าบ้านพักเด็กและครอบครัว กรุงเทพมหานคร

ผมอยากจะทำเรื่องภาพใหญ่ในเรื่องของเด็ก ถ้าทุกท่านมองว่าเด็กเป็นทรัพยากร การที่จะเจริญเติบโตที่ดี หากมองเป็น line การผลิตสินค้า ถ้าใช้ทรัพยากรดีเป็นวัตถุดิบ เป็นสารตั้งต้นจะทำให้ product หรือผลผลิตเป็นที่น่าสนใจ ฉะนั้น เด็กที่ด้อยโอกาส เด็กที่ถูกทิ้ง ถ้ามองว่าจะทำอย่างไรให้เด็กกลุ่มนี้โตขึ้นมาในสภาพสังคมที่ดีเติบโตมาเป็นคนดี มีประสิทธิภาพ ผมอยากชวนทุกท่านว่า กระบวนการระหว่างที่จะเติบโตขึ้นมาควรทำอย่างไรกับเขาบ้าง ไม่ว่าจะเรื่องรัฐสนับสนุน ควร support หรือสิ่งที่ NGO จะต้องส่งเสริมคืออะไร

มองอนาคตเรื่องวัยแรงงานที่จะลดน้อยลง เราควรหันมาสนใจกับเด็กกลุ่มนี้อย่างยิ่ง ความคุ้มค่าของรัฐนั้นไม่ได้ต้องการว่า เด็กจะเป็นประโยชน์ต่อรัฐ แต่ความคุ้มค่าคือ เด็กจะเป็นประโยชน์กับสังคมอย่างไรมากกว่า ผมมองว่าเรายังลงทุนกับเด็กน้อยไปมากกว่าสิ่งที่ควรจะเป็น

รศ.ดร.กฤตยา อาจชวนิจกุล:

เห็นด้วยค่ะ ความเห็นส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องเด็กซึ่งดิฉันเห็นด้วยในทุกเรื่อง แต่อยากมติดั้งประเด็นกลับมาในประเด็นท้องไม่พร้อมที่ต้องท้องต่อ ไม่ทราบหัวหน้าบ้านพักฯ จะแบ่งปันอะไรเพิ่มเติมเรื่องท้องไม่พร้อมอย่างไร เพราะท้องไม่พร้อมแล้วต้องท้องต่อยังเป็นด้านที่มีความอ่อนแอของสังคมไทย สิ่งที่เราไม่รู้ ยังมองไม่ค่อยเห็น คนที่ต้องท้องต่อต้องเผชิญอะไร

เยาวพรรณ แซ่มพูดซา: หัวหน้าบ้านพักเด็กและครอบครัว จังหวัด อุดรธานี:

อยากพูดเรื่องปฏิบัติงานเครือข่าย ประสบการณ์ในการทำงาน หรือ
แนวในการทำงานร่วมกับเครือข่าย อุดรธานีจะขึ้นชื่อเรื่อง “อุดรโมเดล” ซึ่งทำ
มาตั้งแต่ปี 59 คือทำมายุทธศาสตร์ชาติ ออกตาม พรบ. การตั้งครรภในวัยรุ่น

ปี 59 จังหวัดมีการประชุมทีมสหวิชาชีพ มีทั้ง สสจ. ได้รับการสนับสนุนโครงการจาก สสจ. ส่วนหนึ่ง

ในส่วนของกรมฯ มียุทธศาสตร์การป้องกันปัญหาการตั้งครรภในวัยรุ่น ซึ่งบ้านพักเด็กฯ ทุกจังหวัด
ดำเนินการอยู่แล้ว ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์จังหวัดและยุทธศาสตร์ชาติ มีการประชุมจัดทำร่างคำสั่งผ่าน
คณะทำงาน 4-5 คน เริ่มต้นจากกลุ่มคนเล็ก ๆ จนใหญ่ขึ้นจนมาเป็นอุดรโมเดล มีเรื่องการเสริมศักยภาพในการ
ปฏิบัติงาน มีทั้ง สสจ. สสจ. มูลนิธิองค์กรเอกชนที่เข้าไปเสริมศักยภาพคนทำงาน มีทั้งจิตอาสา นักสังคมฯ และ
อพม.ในพื้นที่ เรื่องการจัดการแก้ไขปัญหา มีการประชุมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ทำงาน case เป็นประจำทุก
เดือน การพัฒนาระบบการทำงาน มีเรื่องการพัฒนากลไกการเฝ้าระวัง โดยทางสภาเด็กและเยาวชนของตำบล
เสนอขอรับงบประมาณของตำบลไปจัดอบรมโดยเด็กและเยาวชนทำกันเอง 22 ตำบลในอุดรธานี

ในส่วนการทำงานระดับจังหวัด บ้านพักฯ ได้ทำหลักสูตรอบรม ผู้ใหญ่ใจดี สอนเรื่องเพศวิถีให้กับเด็ก
มีคณะทำงาน และ สสจ. ไปให้ความรู้ใน 22 ตำบล ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ที่ 4 ในระดับจังหวัด ปีหน้าที่จะ
เคลื่อนงานต่อโดยมีสภาเด็กและเยาวชน สสจ. มาร่วมขับเคลื่อนงานสหวิชาชีพในจังหวัด ซึ่งเรามีเป้าหมาย
ทำงานเรื่องตำบลคุ้มครองเด็คนำร่อง โดยให้เด็กและเยาวชนขยายผลแกนนำในการป้องกันและแก้ไขปัญหา
ตั้งครรภในวัยรุ่น โดยทางท่านผู้ว่าฯ ได้อนุมัติการทำงานและงบประมาณให้แล้วเพื่อทำงานในปี 63

เรามีการพัฒนาการทำงานของเครือข่าย ทำให้เกิดการดำเนินงานเรื่องชุมชนเข้มแข็ง ชุมชนสามารถ
ทำงานป้องกันและแก้ไขปัญหาตรงส่วนนี้ได้ เป็นชุมชนที่เฝ้าระวังปัญหามีการใช้แบบคัดกรองในแบบเดียวกับที่
ทางสาธารณสุขใช้ อีกส่วนคือ เกิดผู้สนใจและสมัครเข้ามาทำงานป้องกันปัญหาเรื่องความรุนแรงในครอบครัว
การพัฒนาการทำงานของสหวิชาชีพในเรื่องความรุนแรงในครอบครัวในปี 63

ประเด็นเรื่องการตั้งครรภในวัยรุ่น มีการขับเคลื่อนร่วมกันเป็นเครือข่าย ประกอบด้วย ทางแรงงาน
ศึกษาธิการ และการศึกษานอกระบบที่มีการต่อยอดการดูแลแม่วัยรุ่นให้บริการที่เป็นมิตรสำหรับแม่ที่ตั้งครรภ
ซึ่งมีทั้ง 2 ทางโดยมีทีมสหวิชาชีพและแม่วัยรุ่นมีส่วนร่วมตัดสินใจว่า ทำแท้งจะมีทีมในการดูแลช่วยเหลือ หรือ
ตั้งครรภต่อ ก็จะวางแผนการดำเนินชีวิตหรือต้องดูแลเด็กได้

ปริญญาดิ แหกเพ็ง: หัวหน้าบ้านพักเด็กและครอบครัว จังหวัดพัทลุง

บ้านพักฯ พัทลุงมีโปรแกรมการจัดระบบสวัสดิการแม่วัยรุ่นที่จะพยายามหาทรัพยากรมาใช้ให้เหมาะสมที่สุดของแต่ละครอบครัว อยากบอกว่ามีจำนวนของแม่วัยรุ่นเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ พบว่า จะมีส่วนหนึ่งที่แม่วัยรุ่นไม่พร้อมจริง ๆ จะต้องส่งเด็กเข้าสถานสงเคราะห์ แต่น้อยมาก

ในเชิงนโยบายนั้น ควรสนับสนุนให้เด็กได้อยู่กับครอบครัวให้ได้มากที่สุด เพราะฉะนั้นจำเป็นต้องมีระบบสนับสนุนทางกายภาพด้านสังคม เพราะแม่ที่คลอดลูกต้องเลี้ยงลูกให้ประสบผลได้ เรื่องอาชีพเป็นเรื่องสำคัญมาก เพราะว่าเงินสวัสดิการ การสงเคราะห์นั้นได้เป็นครั้งคราว ไม่ว่าจะเป็นเงินอุดหนุนสงเคราะห์เด็กเงินสงเคราะห์ครอบครัว สิ่งที่เป็นตัวเงินจะใช้ได้ระยะสั้น สิ่งที่คิดว่าต้อง support เขา คือ อาชีพที่เหมาะสมที่ต้องทำได้และต้องดูแลลูกไปด้วย แม่วัยรุ่นไม่สามารถจะไปหางานที่มีเงินมาจ้างเลี้ยงเด็ก อาชีพที่ทำได้จริงต้องอยู่กับบ้าน

บ้านพักประสบความสำเร็จอยู่ 2-3 ครอบครัว ใน 30 ครอบครัว คือ สนับสนุนการประกอบอาชีพเลี้ยงปลาอยู่กับบ้าน การทำเกษตร ซึ่งทำให้มีเวลาดูแล ทำน้ำเต้าหู้ขาย สามารถสร้างรายได้ประมาณ 7000-8000 บาท ซึ่งสิ่งค้นพบคือ การสนับสนุนแม่วัยรุ่นไม่สามารถจะทำงานคนเดียวได้ เครือข่ายในพื้นที่องค์กรเอกชนสำคัญมาก และเราสนใจทำคือระบบ foster home ทำให้เห็นด้วยกับที่บอกว่า ต้องแลกเปลี่ยนสนับสนุนทรัพยากรกัน การที่จะหา foster ไม่ใช่เรื่องง่าย

ก่อนจะย้ายมาอยู่ที่พัทลุง พบว่าบ้านพักฯ ที่ตมมาตรฐานของตัวชีวิต แม่วัยรุ่นที่เข้ามาในหน่วยงานไม่สามารถจัดการเรื่อง support ได้ และเน้นส่งเด็กเข้าสถานสงเคราะห์ เด็กเข้ามาแล้วส่ง ๆ ผลประเมินมีคำถามว่าทำไมส่งเด็กสถานสงเคราะห์เยอะ นักสังคมฯ บอกว่า ครอบครัวเขาไม่เอา หนูทำไม่ได้ ตามเยี่ยมบ้านแล้วไม่ประสบความสำเร็จ แต่แนวนโยบายคือต้องการที่จะให้ส่งสถานสงเคราะห์ให้น้อยลง ให้เด็กอยู่กับครอบครัวให้ได้มากที่สุด

รศ.ดร.กฤตยา อาชวนิจกุล:

ขณะนี้ก็มีเด็กอยู่ในสถานสงเคราะห์ในประเทศไทยก็คน ไม่นับของเอกชนนะคะ

อนุกุล ปัดแก้ว รองอธิบดีกรมกิจการเด็กและเยาวชน

เด็กในสถานสงเคราะห์ของรัฐ มีประมาณ 7000 คน จาก 30 แห่ง

ปริญญาดิ แยกพิง หัวหน้าบ้านพักเด็กและครอบครัว จังหวัดพัทลุง:

เรื่องของเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด คนทำงานก็อยากจะให้ คือ ไม่ต้องการต้องมาพิจารณาหรือให้ความเห็นว่า จนหรือไม่จนนะคะ ซึ่งก็เสนอมานะ 2 ปีแล้วแต่ยังไม่ผ่าน

รศ.ดร.กฤตยา อาชวนิจกุล:

เรื่องเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดแบบถ้วนหน้านั้นทางภาคเอกชนก็เสนออยากให้ถ้วนหน้าเหมือนกัน ฝากพรรคอนาคตใหม่ไปนะคะ เรานึกกำลังกันเพราะเสียงต้องเหมือนกัน และบ้านพักฯ ก็ต้องทำงานผืนนี้กำลังกันอย่างนี้

เรามีตัวเลขเด็กอยู่ในสถานสงเคราะห์ประมาณ 7,000 คน และยังมีตัวเลขเด็กที่ถูกทิ้งเป็นตัวเลขเก่าแก่มาก ซึ่งดิฉันทำมาประมาณ 10 ปีขึ้นไปแล้วประมาณ 700 คนต่อปี เฉลี่ยจะมีเด็กถูกทิ้งประมาณวันละ 2 คน ขณะที่เด็กในสถานสงเคราะห์มีจำนวนมากแต่การรับบุตรบุญธรรมก็ยากมาก

เราพูดเรื่องเครือข่าย support และระบบ foster home แต่ไม่มีความรู้ในเรื่องเหล่านี้ ถ้าจะทำเครือข่าย ควรให้เห็นว่าแต่ละจังหวัดมีการสำรวจครอบครัวอุปถัมภ์ (mapping foster home) ถ้าเกิดขึ้นได้จะวิเศษมาก ดิฉันคิดว่า การทำงานร่วมกันนี่จะเป็นสิ่งต้องผลักดันให้เกิด อย่าไปหวังรัฐบาล เราจะทำให้แนวคิดเรื่องนี้อยู่กับพวกเราคนทำงาน และทำให้เรื่อง foster home สามารถทำได้จริง เพราะถ้าเรา speeding สร้างความเร็วในเรื่องการรับบุตรบุญธรรมให้รับได้เร็วขึ้น ภาครัฐจะน้อยลง ทำเครือข่าย foster home ให้เกิดขึ้นเยอะ ต้องทำให้ระบบรับบุตรบุญธรรมนั้นเร็วขึ้น และระบบ foster home มีให้มากขึ้นในสังคม เชื่อว่างบประมาณที่จะใช้จะลดลงแต่เด็กมีคุณภาพมากขึ้น

อรพิน ศักดิ์เอี่ยม: กองคุ้มครองเด็กและเยาวชน กรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

ต้องนำเรียนว่า ด้านบุคลากรที่ทำงานในบ้านพักเด็กฯ นั้นถือว่า “ใจนั้นมาก่อน” แต่ประเด็นอื่น ๆ นั้นยังต้องเสริมแรงให้ โดยเฉพาะ “ศักยภาพบุคลากร” เรายังมีการเปลี่ยน/ลาออกเจ้าหน้าที่ในบ้านค่อนข้างสูง

ประเด็นเรื่อง foster home ครอบครัวอุปถัมภ์ กรมกิจการเด็กและเยาวชน มีการทำงานเรื่องนี้อยู่แล้วตามจังหวัดต่าง ๆ เดิมสถานสงเคราะห์เป็นกลไกหลักที่จะไปขยายตัว foster ในชุมชน ปีหน้ากำลังจะขยับให้บ้านพักฯ ขยายงานนี้คู่กันกับสถานสงเคราะห์ นำเรียนว่า กรมฯ ให้ความสำคัญกับการทำงาน “care for children” ให้ไปขยายในครอบครัวหรือขยายในชุมชน

อีกส่วนที่กำลังเคลื่อนอยู่ด้วยคือเรื่อง Alternative care หรือทางเลือกในการเลี้ยงดูในครอบครัว เรื่ององค์ความรู้ต่าง ๆ ก็ยังต้องการเสริมสร้างองค์ความรู้ให้กับคนทำงานด้วยเหมือนกัน

เรื่องครอบครัวบุญธรรม กำลังเป็นแผนการทำงานที่ขับเคลื่อนอยู่ มีการทำงานร่วมกับทั้งทางสหทัยมูลนิธิ และเอ็นจีโอ ภาควิชาการ ผู้ทรงคุณวุฒิต่าง ๆ เนื่องจาก พบในการทำงานว่า เรื่องการดูแลเด็ก ประเด็นเอชไอวี และประเด็นเรื่องเด็กต่างด้าวที่มีเข้ามาอยู่กับพ่อแม่เข้าเมืองผิดกฎหมายมีมากขึ้น

จิราพร สุวนไตร หัวหน้าบ้านพักเด็กและครอบครัว จังหวัดสกลนคร:

อยากจะแลกเปลี่ยนว่า บ้านพักกับประเด็นท้องไม่พร้อมในวัยรุ่น มองว่า ยังมีเครือข่ายที่รองรับอยู่ แต่กลุ่มที่ค่อนข้างมีดมนคือ กลุ่มผู้หญิงที่ท้องสามหรือท้องสี่แต่ก็ยังเป็นท้องไม่พร้อม เราพบว่า การปรับทัศนคติค่อนข้างยากกับในการ

ทำงานกับกลุ่มนี้ บ้านพักฯ ไม่ได้รับเฉพาะท้องวัยรุ่น เรารับทุกท้องที่เข้ามา อาจจะมาโดยผ่านระบบทาง OSCC จากโรงพยาบาลส่งต่อมาว่าไม่มีที่ไป เป็นท้องที่คิดว่าสามีคนนี้จะเลี้ยงแต่ก็ไม่เลี้ยง ต้องท้องต่อมาจน 7-8 เดือน เป็นลูกคนที่สามแต่ยังไม่รู้ว่าเขาจะไม่เลี้ยงต่อไหม กลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่มีการศึกษาค่อนข้างต่ำ กลุ่มปัญหาสติปัญญาของแม่

คณะกรรมการประสานจังหวัดมีโครงการร่วมกับสาธารณสุขจังหวัดที่เป็นเลขฯ ส่งเสริมการทำงานในพื้นที่ ทำให้มีจำนวนแม่วัยรุ่นน้อยที่จะเข้ามาที่บ้านพักฯ ในจังหวัดมีการตั้งครรภ์ที่ 20,000 คนปี มีวัยรุ่นอายุต่ำกว่า 20 ปีอยู่ 3,000 คน อายุต่ำกว่า 14 ปีอีก 30 กว่าคน มีสถิติแบบนี้ติดต่อกันหลายปีขึ้นลง ๆ ดิจันมาอยู่ที่จังหวัดสกลนคร 5 ปี กลุ่มที่มาอยู่ในบ้านพักฯ มีไม่ถึง 11 คน เฉลี่ย 2-3 คนต่อปี พอเข้ามาเราก็ดูแล “ประสานทุกทรัพยากร” ที่พอจะหาได้ รวมทั้งครอบครัวทดแทน ตอนนี้เรามีประมาณ 50 ครอบครัว

กรณีที่ตั้งครรภ์ในวัยรุ่นที่ต้องการศึกษา เด็กไปเรียนในโรงเรียนระบบปกติไม่ได้แน่นอน เรามีการคุยกับศึกษาธิการจังหวัด และมีประมาณ 5 โรงเรียนที่ยอมรับกติการ่วมกันที่จะให้เด็กทำการบ้านไปส่ง ช่วยให้เด็กจบในระดับชั้นของเขา บ้านพักฯ ทำหน้าที่ประสานทรัพยากร จัดให้มีเวทียุกัน อยากให้เห็นภาพรวมว่า การทำงานช่วยเหลือแม่วัยรุ่น ไม่ใช่เฉพาะกลุ่มเด็กที่อยู่ในบ้านพักฯ เท่านั้น การดูแลวัยรุ่นท้องไม่พร้อมภายนอกนั้นมีการทำงานเยอะกว่ามาก มีการทำงานร่วมกับทางสาธารณสุข การทำเรื่องสนับสนุนอาชีพถือว่าเป็นเรื่องสำคัญ เพราะแม่วัยรุ่นมีปัญหาจ้างคนเลี้ยงลูกแน่นอน ทำให้เขาต้องเลี้ยงลูกอยู่ที่บ้าน

รศ.ดร.กฤตยา อาชวนิจกุล:

ดิฉันอยากจะขอบคุณทุกท่าน ผลการประชุมจะมีการจัดทำเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายจากเวที ดิฉันก็เห็นว่า สมควรแก่เวลาแล้ว ขอกราบเรียนเชิญท่านรองอธิบดีซึ่งกรุณาใช้เวลาครึ่งเช้านี้อยู่กับเราตลอดอย่างตั้งใจ คิดว่าท่านจะได้นำไปขับเคลื่อนในกรมกิจการเด็กและเยาวชน กรุณากล่าวปิดการประชุม เรียนเชิญค่ะ

อนุกุล ปิดแก้ว รองอธิบดีกรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์:

ขอขอบคุณ รศ.ดร.กฤตยา อาชวนิจกุล และเครือข่ายฯ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนทุกท่าน จากเรื่องผู้หญิงท้องไม่พร้อมและขยับไปถึงเรื่อง foster home ผมคิดว่า เราจะต้องกลับไปทบทวนเรื่องแนวคิดเรื่องการดูแลผู้หญิงที่ท้องไม่พร้อม

ให้ชัดเจน ภาครัฐยังไม่เคยคิดวิเคราะห์ทั้งเรื่องการดูแล ระบบครอบครัวอุปถัมภ์ สิ่งที่สำคัญ คือ การสื่อสาร สร้างความตระหนัก เรื่องความรับผิดชอบ การให้โอกาสร่วมในการดูแลเด็กของสังคมที่ยังมีน้อยอยู่ การเป็นองค์กรแบบมืออาชีพ การมีสายอาชีพที่หลากหลายเข้ามามีส่วนร่วม บ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดสกลนคร ใช้คำว่า “ประสานทรัพยากร” ซึ่งสำคัญและจำเป็นต้องร่วมมือกัน การทำงานเรื่องนี้จะทำงานเพียงลำพังไม่ได้ และสุดท้ายเรื่องครอบครัวและชุมชนต้องร่วมเข้ามาสนับสนุน

วันนี้ภาครัฐน่าจะได้บทเรียนจากการเรียนรู้ร่วมกันไปคิดต่อ เราเห็นการทำงานของภาคองค์กรรัฐและเอกชนที่เข้มแข็ง บ้านพักเด็กและครอบครัว และเครือข่ายที่มาช่วยกันครั้งวันนี้ นับว่าเป็นวันที่มีประสิทธิภาพมาก ต้องขอบคุณเครือข่ายอีกครั้งและต้องขอบคุณเจ้าของสถานที่ สถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านพักราชวิถี ขอขอบคุณครับ

